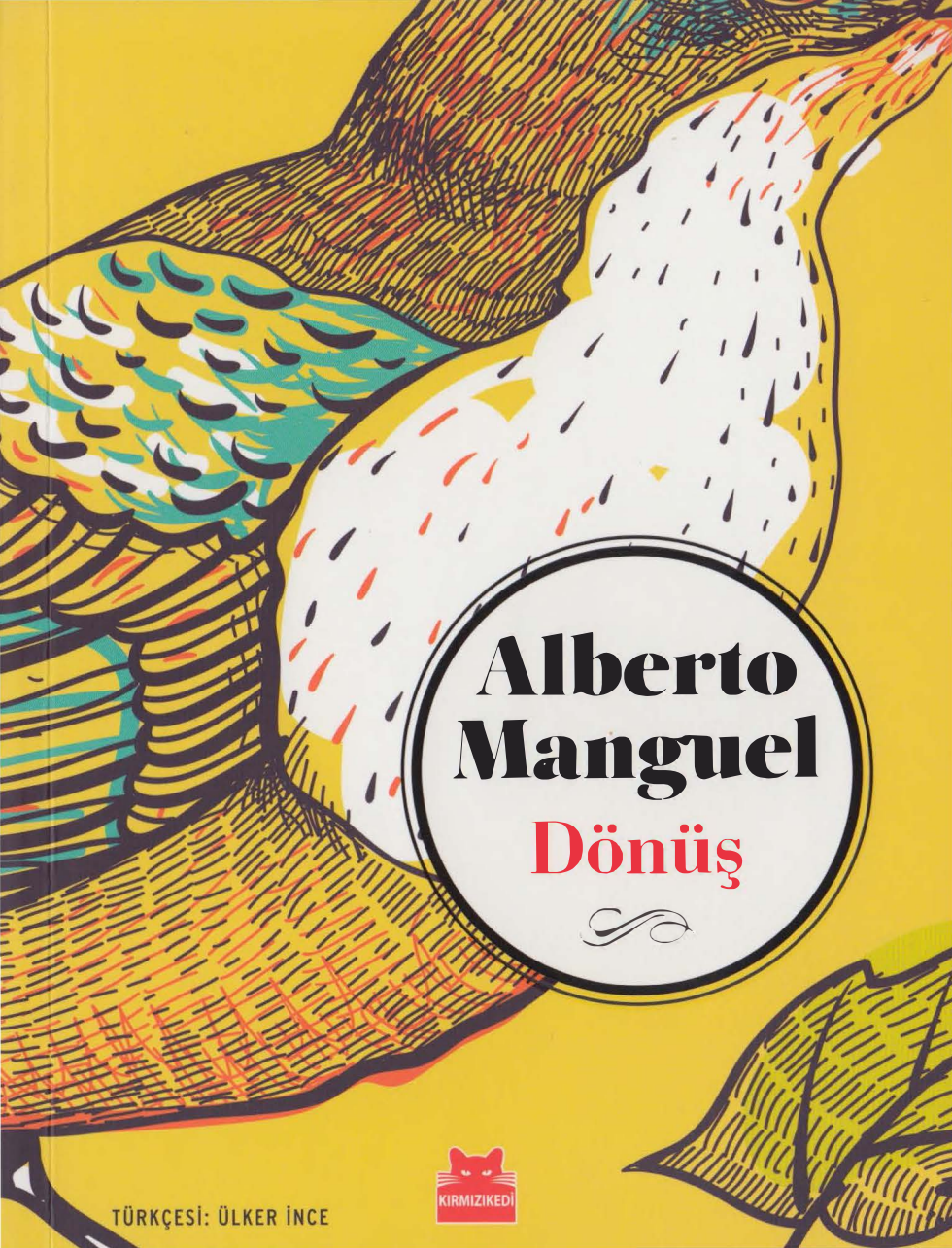

TÜRKÇESİ: ÜLKER İNCE

KIRMIZIKEDİ

Alberto Manguel

1948'de Buenos Aires'te doğdu. Çocukluğu babasının Arjantin'in ilk İsrail büyükelçisi olarak görev yaptığı Tel-Aviv'de geçti. 17 yaşında Pygmalion adlı bir kitabevinde çalışırken Jorge Luis Borges ondan kendisine evinde yüksek sesle kitap okumasını istedi. O da 1964'ten 1968'e kadar ünlü yazara devamlı kitap okudu. Colegio Nacional de Buenos Aires'te okurken edebiyat öğretmeninin verdiği cesaretle ilk romanını yazdı. Ülkesinde kayıp vakalarının yarattığı korkuyla, Mayıs 68 olaylarından birkaç gün sonra Avrupa'ya gitti. 1980'de Gianni Guadalupi'yle birlikte dünya edebiyatından fantezi mekânlar kataloğu *Hayali Yerler Sözlüğü*'nü derledi. 1983'te Kanada'nın Toronto şehrine taşındı ve burada yirmi yıl kadar yaşadı. 1992'de *Yabancı Bir Ülkeden Haber Geldi* romanı McKitterick Ödülü'ne layık görüldü. 30.000 adet kitabını muhafaza etmek için 2000'de Fransa'nın Poitou-Charentes bölgesinde ortaçağdan kalma bir papaz evini satın alıp restore ettirdi. 2015'te New York'a yerleşti. Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres nişanı sahibidir.

Ülker İnce

1974-1989 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu ile Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde çalıştı. 1985'te Lawrence Durrell'den yaptığı dört ciltlik *İskenderiye Dörtlüsü* çevirisiyle *Yazko Çeviri* dergisinin Azra Erhat Çeviri Ödülü'nü kazandı. Boğaziçi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü'nde kuram ve uygulama dersleri verirken Can Yayınları'nda ve Telos Yayıncılık'ta çeviri yayın editörlüğü yaptı. 2010 yılında Çeviri Derneği'nin onur ödülüne değer görüldü. *Dorian Gray'in Portresi* (Oscar Wilde) çevirisi 2014 yılında *Dünya Kitap* dergisince "Yılın Çeviri Kitabı" seçildi.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 982
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 97

Özgün adı: *A Return*

Dönüş
Alberto Manguel
Türkçesi: Ülker İnce

© Alberto Manguel
c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria
www.schavelzongraham.com
© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2018

Yayın Yönetmeni: Enis Batur

Editör: Volkan Atmaca
Kapak Tasarımı: Cüneyt Çomoğlu
Grafik: Taylan Polat

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Eylül 2018, İstanbul
ISBN: 978-605-298-359-1
Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Optimum Basım
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1 34295
Küçükçekmece/İSTANBUL
Tel: 0212 463 71 25 Sertifika No: 41707

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedi.com /www.kirmizikedi.com
www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzkedikitap
kirmizikediedebiyat.blogspot.com.tr
Ömer Avni Mah. Emektar Sok. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Alberto Manguel

DÖNÜŞ

Türkçesi: Ülker İnce

Boris Spivakof'un anısına

Musa, mihi causas memora...
Vergilius, *Aeneis*, 1:8

Musetta, söyle bana neden...
Enrique Cadícamo, *Milongueando*

Nestor Esteban Samuel Fabris tam otuz yıl önce terk ettiği kente geri dönüyordu, (hiç görmediğini söylememiz gereken) vaftiz oğlunun düğününe katılacağına söz verdiği için bu işi yapmak ona şimdi olağanüstü aptalca görünüyordu. O paha biçilmez Isola Tiberina manzarasıyla küçük, ah ama ne kadar da rahat dairesini, Via dell'Orso'daki bir o kadar küçük, ah ama ne kadar da iyi kazanan antikacı dükkânını bırakmak; sabahları (heyhat artık Valeria ile paylaşılmayan) her zamanki *espresso*'sunu, köşedeki *trattoria*'da, masada kendisini bekleyen bir tabağın bulunduğu lokantayı, Trastevere ırmağı kıyısında yaptığı gece yürüyüşlerini bırakmak ona göre şimdi (özellikle şimdi, uçaktaki bu berbat koltukta sıkışmış otururken) –belki de annesinin yüz hatlarından hiçbirini taşımayan, Marta'nın ne çekiciliğine ne de zekâsına sahip, hatta onun belki o unutulmaz saç rengini bile taşımayan– bir vaftiz

oğlu tanımanın kuşkulu zevki karşılığında ödenecek akıldışı bir bedeldi.

Geri dönmek istemiyordu. Ya da daha doğrusu, Roma'nın taş döşeli sokaklarında yürümeye başladığı ilk günden sonra, kendi kendine yemin etmişti; öteki kent, bütün çocukluğu ve gençliği süresince kendisinin olan kent, artık geçmişte kalacaktı; bir zamanlar yaşanmış olan ama artık yaşamayan bir yere, denizin yuttuğu bir yere ait olacaktı. Her öğle sonrası, şık bir kahvenin masasında, o terk ettiği kentin sokaklarını, bir kent plancısının gayretiyle genişleterek, çatlamış kaldırımları onararak, çirkin olan, pis olan ne varsa hepsini binaların güzel renkli önyüzlerinin arkasına saklayarak o kenti düzelten sürgünlerden biri olmak istemiyordu.

Bir keresinde, düş kırıklığına uğramış bir Venezüella edebiyatı profesörünün kendi Pagateta'sını Altın Çağ'ın Venedik'iyle karşılaştırdığına tanık olmuştu çünkü profesörün iddiasına göre, "Şu anda şüphesiz kirli olan bizim bataklıklarımız bir gün Venedik dukalarınınkinden daha lüks villaların yükseldiğine, Canaletto kanallarından daha romantik kanalların açıldığına tanık olacaktır." Fabris'e bu tür beylik özlemler hiç çekici gelmiyordu.

Hatta vaftiz oğlunun (telefonda) ondan düğüne katılma sözü almayı başarmasından sonra bile birtakım ufak tefek aksilikler çıkınca, ikircikliliği, batıl inancı yüzünden iyice güçlenmişti. Genelde çok verimli çalışan seyahat firması, Fabris'in seyahate çıkmaya razı olduğu tarihte ekonomi sınıfında tek bir boş koltuk bile kalmadığını söyledi; Fabris'in yardımcısı, antikacı dükkânının biricik çalışanı (şakacı bir müşterinin dediği gibi, *"il miglior Fabris"*) birden hepatite yakalanmıştı; Fabris'in yıllardır baştan çıkarmaya çalıştığı multimilyoner Bulgar koleksiyoncu, Fabris'e mektup yazmış, onun uzun süredir sözünü ettiği bazı ilginç parçaları görmek üzere bu hafta Roma'ya uğrayacağını bildirmişti. Fabris kendini sözünün eri biri olarak görürdü. Vaftiz oğluna verdiği söz bir yandan, eski ve uzak bir sevgiliye karşı duyulan borç duygusu öte yandan, seyahat şirketinin kararlaştırılan tarih için (*business* sınıfı da olsa) bir bilet bulması konusunda ısrarcı olmuştu. Yardımcısının (kendisi gibi arkeoloji öğrencisi olan) kuzinini iki haftalığına dükkâna bakmaya razı etti, son olarak da Bulgar koleksiyoncuya uzun bir e-posta göndererek, birkaç ay sonra elinde ona gösterecek daha iyi parçaların bulunaca-

ğını, gelip görmek için Noel'i beklemesinin onun için daha iyi olacağını açıkladı.

Yanında oturan şişman adam, ortadaki her iki koltuk kolunu da tutup kavradıktan sonra, "Roma'da mı yaşıyorsunuz?" diye sordu.

Adam ballı pastil kutusunu zorlanarak açmış, küt parmaklarıyla, isteksiz yol arkadaşına ikram etmiş, arkadaşı da nefretini gizleyerek pastili ceketinin üst cebine atmıştı. Pastili emen ve yol arkadaşından yanıt beklemeyen şişman adam, bir istatistik hazinesinin yardımıyla Fabris'e Güney Amerika'daki herhangi bir kentin ("örneğin Villaflores ya da Mamantunga'nın") niçin "yüzlerce yıllık bir kültürle asla" yarışamayacağını –bunu size bedava söyleyeceğim– Fabris'e açıkladı. "Sonra bana Gerileme ve Çöküş martavalı okumayın. Ne diyeceğinizi biliyorum: Avrupa'nın bir ayağı çukurda diyeceksiniz, Yeni Dünya'da bizler onun şanslı mirasçılarıyız diyeceksiniz. Mirasçıların başına ne geldiğini hiç görmediniz mi? Sonunda mirasçılar birbirini öldürür, hiç kimse hiçbir şeyin mirasçısı olmaz. Villaflores'deki dikilitaşın yanında o eski Pisa Kulesi'nin cüce kaldığı savınızı kabul *edemem*. Hayır, efendim. Avrupa'da hiç değilse ulusal anıtlar politik sloganlarla kirletilmiyor. Bir şeker daha ister misiniz?"

Nefesleri kötü kokan, gözleri uykulu yolcularla yan yana durup bagajını bekleyen, akıl edip yanına aldığı mevsimlik ince paltosuna karşın soğuktan titreyen, (beş ya da altı saatlik, şimdi hatırlamıyor) zaman farkı yüzünden biraz sersemlemiş olan Fabris'e şeytan geriye dön, Fiumicino'ya giden bir sonraki uçağa bin diyordu.

İçinden, "Bir hafta çabuk geçer," diyerek avunmaya çalıştı. Ama söylediğine kendi de pek inanmıyordu.

Bavulu en sona kalmıştı, o zamana kadar pasaport kuyruğu o kadar uzamıştı ki daha da canı sıkıldı. Biraz başı ağrıyordu, boğazından yukarı bir bulantı yükselmeye başladı. Kulaklarında hafif bir uğultu vardı, floresan lambaların kesintili ışığına gözleri uyum sağlamakta güçlük çekiyordu.

"Uçak yolculuğu bana göre değil," diye düşündü.

Pasaport kuyruğu ilerlemiyordu, durmuştu, herkes sessizdi, tuhaf bir şekilde kımıltısızdı. "En azından bir saat bekleyeceğiz," diye düşündü. "Yüzüme biraz soğuk su çarpsam iyi olacak."

Tuvaletler sarı renkli bir paravanın arkasında kalmıştı, paravanın üzerinde, dışardan meyve, uyuşturucu, kertenkele derisi ve çocuk getirmenin kötü sonuçlarının resimlerle yansıtıldığı tehdit edici panolar yer alıyordu. Saçları toplanıp kulaklarının

üzerinde düzgünce kangal yapılmış, ekose önlüklü bir kadın pis bir bezle lavaboları ovmaktaydı. Fabris içeri girerken kadın ovmayı bıraktı, başını kaldırdı, toplayıp kangal yaptığı saçlarını Fabris'e bakmaksızın aceleyle çözdü, saçlarını sabırsız bir at gibi geriye attıktan sonra ovma işine geri döndü. Fabris aynada uzun, kalın, gri matlıklarla çerçevelenmiş soluk, dişsiz bir yüz görebiliyordu.

"Kapalı," dedi kadın, müjdeler gibi, arkasına dönüp bakmadan.

"Beklerim," dedi Fabris.

"Dışarda bekleyin," dedi kadın, sanki gözdağı verecek kadar uzun boylu görünmek ister gibi omuzlarını kaldırarak.

Tartışmaya mecali olmadığını hisseden Fabris bavuluyla birlikte gidip ikaz panolarının yanında durdu. Sersemliği devam ediyordu, aslında artmış gibiydi. Gözlerini bir noktaya odaklamakta zorluk çekiyordu. Pasaport kuyruğunun aynı derecede uzun ve hareketsiz olduğunu gördü biraz bulanık da olsa. Dakikalar geçti.

"Cadı karı mahsustan ağırdan alıyor," diye düşündü öfkeyle.

Sonunda kadın, paspası ve kovasıyla birlikte dışarı çıktı, Fabris o yöne bile bakmadan içeri girmeye

karar verdi. Ama kadın onu kapıda durdurdu, bir elini yaka klapasına koydu.

"Öfkelenme, yakışıklım. Al işte sıkıntına çare olacak bir şey," dedi, Fabris kadının elinde, yardım kampanyalarında satılanlara benzer yapraklı bir yaka iğnesi ya da rozet tuttuğunu gördü. Kadını itip geçti, tuvalete girdi.

Yüzünü yıkadıktan sonra kendini biraz daha iyi hissetti ama bir tuvalette bile olsa biraz oturup dinlenmek istediğine karar verdi. Odacıklardan birinin kapısını hızla açtı, ayağıyla klozet kapağını indirdi (hiçbir şeye dokunmamak için böyle yapmıştı, umumi tuvalette zührevi bir hastalık kapmaktan her zaman korkardı), bavulu dizlerinin üzerine yerleştirdi, başını da bavula dayadı, gözlerini kapattı. Gözkapaklarının gerisinde yüzlerce parlak ışık yandı, "yaldızlı eşyalarla dolu bir balo salonundaki gibi" diye düşündü, hiç beklenmedik bir şekilde.

Gözlerini yeniden açtığı zaman, çok daha açık bir şekilde odaklanabildiğini fark etti. Odacığın duvarlarını süsleyen yazıları, adları, rumuzları okudu. Şu aşağıdaki dizelerle başlayan simgesel şiiri okudu (uzun süre önce okumuş olduğunu da hatırladı):

Her cins yolcu oturur
Şu yüksek liyakat sahibi mekânda
Her korkak kahramanca katlanır
Her yiğit şansını dener

Bavulunu kaptı, çıkışın yolunu tuttu. Sınırdan içeri sokulması yasak malların kokusunu almak üzere eğitilmiş bir Alman kurdu tek başına hırıldayarak yanına geldi. Fabris sanki onu hiç fark etmemiş gibi, şişman adamın kendisine verdiği, üst cebindeki ballı pastili mahsustan yere düşürdü. Köpek onu büyük bir açgözlülükle yalayıp yuttu, yalana yalana tuvaletin girişinin önüne paspas gibi yayılıp yattı ve uyudu.

Şimdi kuyrukta kimse yoktu. Camekâna yaklaştı, İtalyan pasaportunu gösterdi. Göçmenlik dairesi görevlisi, pasaportu damgalayıp geri vermeden önce onu tepeden tırnağa süzdü. Görevli, ağzı kulaklarında, gülümsedi. "Buyurun," dedi. "İyi ziyaretler." Fabris'i şaşırtan bir şey de ekledi: "*Tempus fugit*, arkadaşım. *Tempus fugit** "

İki çıkış kapısı vardı, ikisi de şu anda yeniden boyanmaktaydı. Soldaki, bir zamanlar kırmızı olanı, kemirilmiş bir kemik rengini almıştı, tepesindeki tabeladan "E" harfi düşmüştü, şöyle bir yazı vardı: "B

* (Lat.) "Zaman uçup gidiyor." (ç.n.)

YANDA BULUNACAKLAR" Parlak yeşile boyanmış olan sağdaki kapının önünde küçük bir kalabalık birikmişti, tepesindeki tabelada fildişi rengi harflerle "BEYANDA BULUNMAYACAKLAR" yazıyordu. Damatla gelin için yanında çok iyi cins bir konyak getirmiş olan Fabris, dönüş gerekçesi olan olayın dürüst bir vatandaş gibi davranmasını hak ettiğini düşünerek soldaki kapıyı seçti. Kendisini durduran olmadı.

Vaftiz oğlu (son anda kendisine telefon edip, evle ilgili belgeleri imzalaması gerektiği için onu almaya gelemeyeceğini söylemişti) kapıların dışındaki kiralık arabalara binmemesini tembihlemişti. "Dikkatli olun, burada insanı elli sent için kaçırırlar. Resmi taksi durağına gidin."

Dışarı çıkınca birkaç kez derin derin soğuk hava yuttu. TAKSİ yazan bir tabela göremiyordu hiçbir yerde. Kaldırımın yanında adeta cüce, siyahi bir kapı görevlisi (adamın başında mavi siperlikli bir şapka bulunduğu için Fabris onun kapı görevlisi olduğunu düşünmüştü) duruyordu. Ona sormaya karar verdi.

"Özür dilerim," dedi yüksek sesle. "Taksi durağı nerede acaba, biliyor musunuz? Yani resmi durak demek istiyorum."

Siyahi adam kuşkuyla ona baktı. "Ödemeyi yapabilecek misiniz?"

"Elbette," dedi Fabris çok içerleyerek. "Bedavaya binmeyi düşündüğümü mü sandınız?"

"Ben sorup emin olayım da," dedi siyahi adam. "Öyleyse bir tane var." Kurşunkalem inceliğindeki parmağıyla Fabris'e kaldırımın bittiği noktada duran sarı bir Şahin'i işaret etti.

"Resmi olduğundan emin misiniz?" diye sordu Fabris, tedirginlik duyuyordu çünkü kapı görevlisiyle araba sürücüsü, üstlerinde para taşıdıklarını kabul eden yabancı turistleri soymak için kurulmuş bir çetenin üyeleri olabilirlerdi.

"Resmi. Ayrıca şanslısınız çünkü bir tane var. Valizinizi taşıyayım mı?"

"Hayır, teşekkür ederim," diye yanıt verdi Fabris sinirlice. "Ağır değil. Kendim taşırım. Buyurun." Paltosunun cebinden birkaç madeni para çıkardı.

Siyahi adam baktı ama paraya dokunmadı. "Bunları siz taksi sürücüsüne verin," dedi. "Güvenli bir yolculuk dilerim," diye ekledi.

"Ne düşünceli adam," diye geçirdi içinden Fabris. "Bu kadar kuşkucu olmamalıyım. Görgüsüz olduğumu düşünmüştür."

Başının devekuşu yumurtası gibi pürüzsüz ve parlak tepesini görebildiği araba sürücüsü direksi-

yonda oturmuş sigara içiyordu. Fabris kapıyı açmaya çalıştı ama kapı açılmadı.

Sürücü, başını geriye çevirmeden, "Sıkışmış. Öteki taraftan binin," dedi.

"Bavul ne olacak?" diye sordu Fabris, yine tedirginlik duyarak.

"Yanınıza alın, koltuğa koyun. Bagaj çok dolu."

Fabris arabanın öteki tarafına gitti, kapıyı açtı, valiziyle birlikte, artık ne kadar yerleşebilirse yerleşti.

"Otel Carlton, lütfen," dedi, sesine bir ağırlık vermeye çalışarak. "Kent merkezinde."

"Bütün oteller kent merkezindedir. Carlton'a gitmek istediğinizden emin misiniz?"

"Evet. Carlton. Carlton'a gitmek istiyorum, başka bir otele değil. Ayrıca yolu da biliyorum," diyerek yalan söyledi.

Kafa göz yarar gibi hızla yola koyuldular. Fabris otoyolun birkaç tuhaf bölümünü hatırlıyordu yalnızca: bir barbekü reklamı için dikilmiş, kalaslardan bir kule, pembe pembe çiçek açmış ("Ne tuhaf!" diye düşündü. "Kışın ortasında!") dev ağaçlardan oluşan bir koru, Pan Am'ın (geriye dönüp bakarsak, elbette) bütün dünyayı dolaştığı gerçeğini övünçle vurgulayan soluk bir reklam panosu. Yolun her iki tarafında da tenekelerden, kartonlardan yapılma,

uzun sıralar halinde kulübeler, sanki zayıf sarı köpeklerle yalınayak çocuklar yaşıyordu içlerinde.

"Bu yoksul mahalleleri saklamak için bir duvar ördüklerini sanıyordum," dedi yüksek sesle, kısmen yolcusunun yabancı olmadığını şoföre göstermek, kısmen de uykulu halinden kurtulmak için. Ama hiç yanıt gelmedi. Devekuşu yumurtası sanki koltuğun arkasına yapışmıştı, ne sağa ne sola dönebiliyordu.

"Gece gündüz demeden hep aynı saçmalıkları dinlemekten bıkmıştır," diye düşündü Fabris iyi niyetle. "Her gün insanları aynı yoldan getirip götürmek bezdirici bir iş olsa gerek."

Şu anda kente giriyorlardı. Usulcacık çoğalan binaların, Trastevere'de yürürken gördüklerinin tıpatıp aynısı olduğunu ama buradakilerin bir film setindeki binaların önyüzleri gibi iğreti göründüklerini büyük bir şaşkınlıkla fark etti.

"Ama benim için bunlar yine de asıl örneklerdir," dedi Fabris kendi kendine. "Avrupa'da gördüğüm zaman bunlar bana gösterişli taklitlermiş gibi geliyor."

Sürücü, iki yanına genç ağaçların dizildiği dar bir sokağa saptı. Fabris korkunç bir trafik sıkışıklığının ortasında durduklarını fark etti. "Her zaman böyle mi?" Fabris korna seslerinin arasında sormuş olmak için sormuştu.

Arabanın sürücüsü, "Bu saatlerde hep böyle," dedikten sonra başka bir şey söylemedi.

Fabris başını arkaya, plastik döşemeye yasladı. Beklemek sorun değildi. Acelesi yoktu. Hatta saatin kaç olduğunu bile bilmek istemiyordu. Saatini geriye alma zahmetine bile girmedi. Daha geç bir saate kadar vaftiz oğluna telefon etmeyecekti. Sıcak bir duş alacak, biraz uyuyacaktı. Şimdi ya da yirmi dakika sonra, fark etmezdi. Gözlerini kapattı. Düşsüz bir uykuya daldı.

Araba sürücüsünün öfkeli sesiyle uyandı: "Beni duyuyor musunuz? Geldik. İşte otel."

Uykulu halinden kurtulmaya çalışarak, "Borcum ne kadar?" diye sordu Fabris.

"Sayaca baksanıza," dedi sürücü yanıt olarak ve ilk kez başını geriye çevirdi. Arkadan yumurtaya benzeyen adam önden de dağınık bir yuvada oturan bir kuşa benziyordu. Görünmeyen bir çeneden fışkırmış uzun, karmakarışık, kirli bir sakal, yukarda, bir yırtıcı kuşunkini örnek almış sivri uçlu bir burun ile bir çift kanlı göz.

Fabris yine ceplerini karıştırdı, bulduğu kâğıt parayı sürücüye uzattı. Kapıyı açarak dışarı, kaldırıma çıktı, bavulunu sürüklemeye başladı.

Fabris, "Bu ne böyle?" diye bağıran sürücünün sesini duydu ama bahşiş konusunda onunla tartış-

maya mecali yoktu, hemen otele girdi. Arkasından çalınan kornayla birlikte hışımla gazlanan arabanın sesini duydu. Rahatlayan Fabris kalın tüylü halının, çizgili ipek koltukların, otel hizmetlisinin armalı üniformasının kendisini saygıyla selamlamasına izin verdi. Tezgâhın gerisinde ayakta duran uzun boylu zayıf resepsiyon görevlisi boş gözlerle ona bakıyordu.

"Benim adıma yer ayırtılmış olması gerekiyor. N.A.S. Fabris."

"Bir dakika lütfen."

O melankolik resepsiyon görevlisi çok ağır bir hareketle kayıt defterine eğildi, sanki hızlı bir harekette bulunursa belkemiğinin kırılacağından korkuyormuş gibiydi.

"Özür dilerim, bayım, adınızı burada göremiyorum," dedi, neredeyse hıçkırığa yakın bir sesle. "Ama önemli değil, yerimiz var, lütfedip şu formu doldurursanız..." dedi ve tezgâhın üzerinden kaydırarak Fabris'e bir kart ile bir tükenmezkalem uzattı.

"Oda henüz hazır değil, efendim, ama isterseniz bagajınızı bize bırakabilirsiniz. Size anahtarı saat on ikide verebileceğim."

Fabris duvardaki saate baktı. Saat daha sekizdi. Dört saat bekleyecekti.

"İsterseniz yemek salonunda kahvaltı edebilirsiniz. Fiyata dahildir."

"Teşekkür ederim, çıkıp yürüyeceğim. Biraz temiz hava almak istiyorum. Yine hemen oturmak istemiyorum. Uçakta tam on üç saat oturdum."

Fabris'in öne sürdüğü nedenlerin hiçbiri inandırıcı gelmemiş olmalı ki, resepsiyon görevlisi burun kıvırdı, omuz silkti, yandaki bir kapıdan girerek gözden kayboldu.

Otel görevlisi, Fabris'in bavulunu yük arabasına koymuştu bile, bunun üzerine Fabris kapıyı itip açarak sokağa çıktı. Çıkar çıkmaz durdu. Girişteki duvarda bronz bir levhada büyük harflerle HOTEL CLARIDGE **** yazıyordu. Şaşıran Fabris, hemen eski yerine dönmüş olan görevlinin yanına döndü.

"Özür dilerim ama burası Carlton değil mi?"

Görevli uzun uzun ona baktıktan sonra, gerizekâlı bir çocukla konuşurmuş gibi, "Hayır, burası Claridge. Tabelada yazdığı gibi. Carlton'ı bilmiyorum," dedi.

"Yeni açılmış. Oradan bana yer ayırtılmıştı."

"Kim ayırttı?"

Fabris (alt tarafı, sözde askeri üniformalı, adı sanı bilinmeyen bir otel çalışanından ibaret) bu adama

vaftiz oğlunun haftalar öncesinden odayı ayırttığını, Carlton'ın kentteki en iyi otellerden biri olduğunu, "yeni açıldığını ve bu vesileyle özel indirimler yaptığını" açıklama gücünü kendinde bulamadı.

Otele geri dönmek, o kederli resepsiyon görevlisiyle sorunu konuşmak, yeniden bavulunu almak, bir taksi çevirmek, bir başka resepsiyon masasında aynı diyaloğu yinelemek, gücünü fazlasıyla aşan şeyler gibi görünüyordu ona şimdi.

"Önemli değil," dedi, karşısındakinin yanıtını bile beklemeden, yayalara ayrılan sokağa doğru yürüdü. Bir insan seli onu alıp götürdü, Fabris de kendini akıntıya bıraktı. Görünmeyen bir noktaya doğru oybirliğiyle sökün eden, sonbahar renklerine bürünmüş kalabalığın ortasında kendisini tuhaf bir şekilde rahat, koruma altında hissediyordu.

"Sonbahar yapraklarından bile çoklar," dedi içinden. "Sokakları bu kadar kalabalık hatırlamıyordum."

Fabris, sanki bir otobüste ya da trende oturuyormuşçasına, başını çevirip yol arkadaşlarına gizlice bakıyordu. Her iki yanında, anne görünümlü kadınlar, bakanlıklarda önemli görevlerde bulundukları kuşkusuz, parlak saçlı, takım elbiseli yaşlılar, dünyayla çatışmaya hazır kızgın genç adamlar, korkan

yeniyetme oğlanlar ve kızlar, ayağına tez genç bayanlar, göçmen kuşların kararlılığıyla yürüyordu. Sağında yürüyen fötr şapkalı, gri paltolu, bıyıklı bir bey vardı, buram buram parfüm kokuyordu. Fabris birden hatırladı: "William Tıraş Losyonu! Kaç yıl oldu ben bu kokuyu duymayalı?" Solunda, kaşları çatık, yün paltolu bir kadın, çantasını şahmerdan gibi kullanıp kendine yol açarak ilerliyordu. Kadın, Fabris'in kendisini seyrettiğini hissedince, ona küçümseyici bir bakış fırlattıktan sonra, aldırmamanın daha iyi olacağını düşünerek hemen ileriye baktı.

Kalabalığın her iki yanında da Fabris dükkânların ve büroların tentelerini görebiliyordu, yoluna devam ederken levhalardaki, reklam panolarındaki adları okuyarak eğlendi. Ne mutlu ki çoğunu ("bir aile buluşmasındaki yüzler gibi" dedi içinden) tanıyordu, sırf sonsuza kadar yitirdiğini düşündüğü şeyleri yeniden kazanmanın mutluluğunu yaşamak için hepsini neredeyse yüksek sesle tekrarlamaktaydı. "GRIMOLDI AYAKKABILARI", "LA VASCONGADA SÜT ÜRÜNLERİ", "JOKEY KULÜBÜ ÇAYEVİ", "ANGLO-FRANSIZ ECZACILIK", "CORCEGA ÇİKOLATALARI", "VAN RIEL SANAT GALERİSİ"

"ARISTOTLE KİTABEVİ" diye okudu birden, akıntıdan kurtulmaya çalışan bir yüzücü gibi ka-

labalığın arasından verevine geçerek sağ kaldırıma yöneldi. Kitapçı dükkânının vitrini küçüklü büyüklü kitap ciltlerinden oluşan bir yamalı bohçayı andırıyordu. "İşte bu," diye düşündü Fabris, "daha biraz önce geldim ve eskiden âdetim olan şeyi yapıyorum. Buraya gelip de kitaplara bakmak için durmadığım olmazdı hiç. Burada çalışan yaşlı adamın adı neydi? Her zaman tersliği üzerinde olurdu, her zaman müşterilere kendisinin en sevdiği yazarları aldırmaya çalışırdı." Vitrindeki kitapların kapaklarına tek tek baktı. Bazı kitap adlarını tanıyınca sevindi, kısmen eskiye özlem duyduğu, kısmen de Roma'da bulması olanaksız kitapları yeniden okumanın zevkli olacağını tahmin ettiği için, dönerken birkaçını yanımda götürmeliyim diye düşündü.

Birden vitrinin camındaki yansımaya, bir kadının yüzünün, kitapların yanındaki kendi yüzü gibi bir anlığına dahil olduğunu fark etti. Kadına daha iyi bakmak için geriye döndü ama kadın uzaklaşmıştı, yaya insanlar kalabalığına karışmak üzereydi.

"Liliana!" diye seslendi. "Liliana! Sen misin o?"

Kadın durdu, arkasına dönüp baktı.

"Liliana! Beni tanımadın mı? Ben Nestor. Nestor Fabris. O kadar yaşlanmış mıyım?"

Kadın gülümseyerek yanına geldi, onu yanağından öptü. "Evet, seni tanımadım. Burada olduğunu bile bilmiyordum."

"Bu sabah geldim. Berbat haldeyim, oteldeki odama almadılar beni, tıraş olamadım. Görüşmeyeli ne çok zaman oldu! Gel, bir yerde oturalım."

Kadını beyaz tuğlalı dar bir kahveye soktu, ta en dipteki bir masaya oturdular.

"Şimdi hatırlıyorum. Bu kahveyi biliyordum. Bazen Tonio'yla buraya gelirdim, bir de biri daha vardı, neydi onun adı?"

"Pablo."

"Pablo. Bellek tuhaf. Harika görünüyorsun. Hiç yaşlanmamışsın."

Liliana şimdi ona gülümseyerek, onun selamına karşılık verirken yüzünde beliren aynı gülümsemeyle bakıyordu. Fabris onu son görüşünü şaşırtıcı bir berraklıkla hatırladı. Ocak ayında havanın sıcak olduğu bir sabah üniversite dışında görmüştü. Eli kolu kâğıtlarla doluydu, üzerinde aynı açık mavi entari, yüzünde aynı gülümseme vardı, cildi yine böyle ince tüylüydü. Yıllar önce birinin söylediğine göre, onu alıp götürmüşlerdi, nereye kimse bilmiyordu, pek çokları gibi, bir daha da gören olmamıştı. Fabris mutluluğunu gizlemek için bütün dikkatini Liliana'nın

ellerine verdi, kibarca masanın mermerinin üzerine konmuş, biri ötekini gizleyen ellerine.

"Harika görünüyorsun," dedi yine, kahverengi lekelerle kaplı kendi çatlak ellerine bakarak.

Yırtık pırtık beyaz ceketli, kambur, yüzü buruş buruş bir garson masaya gelip siparişleri aldı.

Fabris sesini alçaltarak, "Aynı garson, kalıbımı basarım öyle. O zaman bile bin yaşındaydı. Şu anda sence kaç yaşında? Ona Dilsiz derdik çünkü çenesi durmazdı."

"İyi görünüyorsun," dedi Liliana. "Mutlu musun?"

Münasebetsiz sorulara meydan vermemek için Fabris ona hayatını anlatmaya başladı, şu anda ne iş yaptığını, buradan gittikten sonra nelerle uğraştığını, şu anda yaşadığı yerde yaşamanın nasıl bir şey olduğunu anlattı. Bunları anlatırken, "Ona özyaşamöykümü anlatıyorum," diye düşündü. Adlar, tarihler verdi. Bir iki kez düzeltme yaptı, söylediklerini düzelterek baştan söyledi. Sanki boş bir salondaydı, söylediği her sözcüğün son hecesi yankıyla tekrarlanıyordu. Kendisinden söz ediyordu ama dikkatini Liliana'ya vermişti.

Liliana hiç kımıldamadan dinliyordu. Birden, gözünün önüne düşen bir tutam saçı geriye itmek için

sağ elini havaya kaldırdı. Fabris işte o zaman sol elinin iki parmağının eksik olduğunu dehşetle gördü. Anlatmaya devam etmeye çalıştı ama sesi boğuldu. Çevresine bakınarak garsonu aradı.

"Kahve geliyor mu?" diye sordu boğuk bir sesle.

Garson uzak duvarın orada, boş tezgâhın yanında ayakta dikilmiş ona bakıyordu. Fabris bir fincanı alıp içermiş gibi yaptı. Garson bakmaya devam ediyordu.

"Gidip soracağım, bakalım, siparişlerimiz ne oldu?" dedi, bir şeyler yapmak için bir bahane bulmak onu rahatlatmıştı. "Sıcak bir şey içmek için sabırsızlanıyorum."

Ayağa kalkıp tezgâha doğru yürüdü, ama tezgâhın yanına gittiğinde garson uzaklaşıp mutfağa girerek gözden kayboldu.

"Durun!" diye bağırdı Fabris onun arkasından ama kapı kapanmıştı bile. Uzunca bir süre Fabris kendini bir ip cambazı –ipin ortasında dikilen bir ip cambazı– gibi hissetti. İpin bir ucunda hiç kımıldamadan, hâlâ gülümseyen Liliana oturuyordu, öteki ucunda ise garsonun kaçmak için kullandığı mutfak kapısı vardı.

"Arkasından gideceğim," dedi Fabris içinden. "Liliana'yı kahvesiz bırakamam." Yaylı kapıyı her iki eliyle itti.

Mutfakta kimse yoktu. Ocakta iki ya da üç tencere kaynıyordu, tezgâhın üzerine birisi onlarca küçük parlak rulo yığmıştı.

"Arka kapıdan kaçmış olmalı," diye düşündü Fabris. "Belki de kapanmak üzereler. Ama o zaman bize bunu söylemesi gerekirdi. Biz de kahvelerimizi başka bir yerde ısmarlardık."

Arka kapı gri tuğlalı dar bir geçide açılıyordu. Fabris sola döndü, biraz sonra kendini o yayalara ayrılmış sokakta buldu.

"Geri dönüp Liliana'ya bir başka kahveye gitmemiz gerektiğini söylesem iyi olacak. Onunla konuşmak istiyorum. Bana olup bitenleri anlatmasını istiyorum, zavallı kız. Onu meğer ne çok severmişim, şimdi anlıyorum."

İnsan kalabalığının aktığı yönün tam tersi yönde yürümeye başladı. Kahvenin ana girişinin birkaç adım ötede olması gerektiğini biliyordu çünkü mutfaktan koridora giden yolu izleyerek binanın yarısının çevresinde dolaşmış olması gerekiyordu. Fabris yürümeye devam etti. Hemen hemen üç sokak sonra dirsek vura vura kendine yol açmaya başladı, bu arada soldaki tentelere bakıyordu ama kahvenin girişini çerçeveleyen beyaz tuğlaların izine rastlayamadı.

"Bu kadar uzakta olamaz," diye düşündü. "Yanlış yöne sapmış olmalıyım. Belki de bir sonraki kavşakta."

Köşeden sağa döndü, bulunduğu sokağın paralelinden geriye yürüdü, tanıyabileceği bir tabela arıyordu. Sanki her şey aynı gibiydi –binaların önyüzleri, vitrinler, köşe balkonları– ama Liliana'ya rastladığı sokağın bu sokak olduğunu emin bir şekilde söyleyebilmesine izin veren bir şey yoktu.

"Kitapçının nerede olduğunu soracağım. Kitapçıyı bulabilirsem kahvehaneyi de bulurum, hemen yanında olacak."

Kalabalığın içinden Hitler bıyıklı, balon burunlu bir adam seçti.

"Özür dilerim, efendim, *Aristotle* kitabevini arıyorum. Nerede olduğunu biliyor musunuz acaba?"

Adam durdu, canı sıkılmış gibi Fabris'e baktı.

"*Aristotle* kapanalı yıllar oldu. Herhalde *Archimedes* demek istiyorsunuz. Şuradaki bulvarın üzerinde. Yola devam edin, sonra köşeden sağa dönün. Göreceksiniz." Adam yürümeye devam etti.

"Lilian nereye kaybolduğumu merak edecektir," diye düşündü Fabris. "Dilerim elini görüp korktuğumu düşünmemiştir. Geri dönmeliyim."

Bulvarın iki kıyısında bir baştan öteki başa kadar jakaranda ağaçları vardı, kaldırıma dökülen mavi çiçekleri koca koca birikintiler oluşturmuştu. Uzak ucunda kentin ünlü anıtı yükseliyordu, hatırladığı kadarıyla çirkindi.

"Özlemin bile güzelleştiremediği şeyler vardır," dedi içinden.

Tam geriye döneceği sırada, hiç beklenmedik şekilde dikey bir tabela gözüne ilişti, üzerinde belli belirsiz bir Yunan büstü resmi vardı, beyaz harflerle "ARCHIMEDES" yazıyordu. Vitrini, ilk kitabevininki gibi aynı kitaplarla, aynı şekilde süslenmişti, ilk kitabevininkinin tıpatıp aynısıydı, tek fark burada Üniversite Yayınları tarafından yayımlanmış on kadar klasik yapıtın bulunması, ayrıca içinde Solano Lopez ile Hector G. Oesterheld'in resimli öykülerinin yer aldığı ilan edilen *El Tony* dergi takımının göze çarpmasıydı.

"Antikacı bir kitabevi olsa gerek," diye düşündü Fabris, "zamanında hiç fark etmemişim." Sonra biraz hüzünle ekledi: "Bende neredeyse hepsi vardı. Tanrım! Onları arkamda bırakmak zorunda kalmak ne acı!"

İçeri girdi. Parlak güneşli sokaktan girince içerisi öyle karanlık geldi ki, duvarlara sıralanmış kitapların başlıklarını okumakta zorlandı. Sıkış tepiş ma-

salar müşterilerin arkadaki tezgâha ulaşmasını engelliyordu. Fabris'in gözleri yavaş yavaş karanlığa alıştı. Kitapçı yüksek bir tabureye eğreti bir şekilde tünemiş okuyordu.

"Brailovski! Sen misin? Gözlerime inanamıyorum! Görüşmeyeli yıllar oldu. Sen beni hatırlamazsın ama ben küçükken senin dükkâna sık sık gelirdim."

"Peki, neden gelmeyi bıraktın?" diyen kitapçının sesini duydu Fabris, hatırladığı sesin aynısıydı, kim bilir kaç kez kendisinin gözünü korkutmuş olan aynı iğneleyicilik vardı bu seste.

"Buradan ayrıldım. Avrupa'ya gittim. Orada çalışıyorum."

"Herkes oraya gidiyor," dedi kitapçı. "Cennet bahçelerini bulacaklarını sanıyorlar ama kendilerini hizmetçi odasında yaşarken buluyorlar. Sonra onları burada görüyorum, ortalıkta dolaşıyor, kaybettikleri krallıklarının yasını tutuyorlar."

"Orada benim işlerim yolunda. Buradaki gibi değil elbette," diye de ekledi özür dilercesine.

"Bütün bu sahne dekoru değişikliği, çalışmamak için bir bahane, başka bir şey değil. Peki, buraya kitap almaya mı geldiniz yoksa bana zaman kaybettirmeye mi?"

"*Aristotle* kitabevinin nerede olduğunu sormaya geldim. Bir arkadaşımı kitabevinin bitişiğindeki kahvede bıraktım, orayı bulamıyorum." Utancını gizlemek için ekledi. "Bu sabah uçaktan indim de. Otel odamın anahtarını vermediler henüz."

"Yanılıyorsunuz. *Aristotle* kapanalı yıllar oldu. Ben burayı açmaya işte o zaman karar vermiştim. Her neyse, o kitabevi burada değildi. Yayalara ayrılmış olan sokaktaydı. Irmak yönünde üç sokak ilerde. Yoksa hatırlamıyor musunuz?"

Fabris düşündü, gerçekten de hatırladı ama artık hiçbir şeyden emin değildi. Yakındaki bir masadan, ne olduğunu bilmeden bir kitap kaptı.

"Bunu alıyorum. Böylece Roma'ya döndüğüm zaman sizin kitabevinizi unutmayacağım. Fiyatı ne kadar?"

"Size armağanımız olsun. Dilerim yardımı olur."

Sokağa çıkınca Fabris kitabın kapağına baktı. Norberto Grossman'ın *Geçmiş* adlı kitabı. "Ne olağanüstü bir şey," dedi Fabris içinden. "Profesör Grossman! Onun tarih derslerini öyle iyi hatırlıyorum ki! Onun izinden gittiğimi kendisine söylemeyi öyle çok isterim ki. Hatta bir keresinde bir Yunan parası konusunda bir Romanyalıyı bile düzeltmiştim, Grossman'ın bize öğrettiği bir şey sayesinde."

Fabris birden kum rengi sınıfı hatırladı, yaz sınavları sırasında aralıklarından içeriye sıcak havanın sızdığı yarı kapalı kepenkleri, Grossman'ın Yunanları, Troyalıları, Fenikelileri, Keltleri, Vandalları, Romalıları, zavallı Kartacalıları anlatırken üzerinde dikildiği platformu hatırladı. Grossman'ın büyük bir ustalıkla arkeolojik tarihlerle, kanlı çarpışmaların yıllarıyla ve Fabris'in kafasında, uzun süre önce kaybettiği arkadaşların adlarıyla karışan asker ve tanrı adlarıyla harmanladığı efsanevi temelleri, kara ve deniz aşırı göçleri, mucizevi başlangıçları hatırlıyordu. "Bugünkü gibi," dedi Fabris içinden. "Bugünkü gibi."

"Ya da daha doğrusu," diyerek düzeltti, "o günkü gibi."

Bu anıdan cesaret bularak yenilenmiş bir güçle köşeye ulaştı, sola döndü. O sokakta aynı kalabalık hâlâ ileri doğru akıyordu. Fabris sanki yürüyen merdivene binecekmiş gibi kararsızlıkla kaldırımda durdu. Birden üniformalı iki okullu oğlanın arasında bir giriş ağzı ve kızıl saçlı tombul bir adam dikkatini çekti. Fabris hemen oraya saptı.

"Dikkatli olmalıyım. Kahve buralarda bir yerde olmalı. Zavallı Lilianacık. Nereye kaybolduğumu merak ediyordur."

Sağ tarafında bir kadın ilerlemeye çalışıyor ama ilerleyemiyordu çünkü ne o tombul adam ne de seçkin görünümlü, gri şapkalı o antika adam, kenara çekilmek gibi bir harekette bulunuyordu. Fabris gülümsedi, kadına yol vererek onu geçmeye davet etti ama kadın sanki alınmış gibi kaşlarını kaldırdı, ona hiç bakmadan eski yerine döndü. O iki oğlan, Fabris'e daha iyi bakabilmek için arkalarına baktılar, gülmeye başladılar.

"Şapşallar," diye düşündü Fabris.

Birden kahveyi gördü. Özürler dileyerek, dirsek numaraları yaparak, epey çabaladıktan sonra kendini kaldırıma atmayı başardı. İçerde garsondan başka kimse yoktu.

"Burada, benim yanımda bir kadın vardı, nereye gitti?" diye sordu Fabris.

Garson omuz silkti.

"İki kahve istemiştik. Sizse, bilmiyorum neden ama bize siparişimizi getirmeden arka kapıdan kaçıp gitmiştiniz."

Bu kez garson omuz silkme zahmetinde bile bulunmadı. Tezgâhın bir kanadını kaldırdı, arkasına geçti. Kahve makinesinin düğmesine bastı, Fabris'e, "İsterseniz size şimdi bir kahve yapabilirim," dedi.

Fabris, "Hayır, hayır. Bana bir şey yapmanızı istediğim falan yok," deyip elindeki kitabı tezgâha çarptı. "Sizden tek isteğim, burada benimle birlikte olan kadın gitmeden önce bir şey dedi mi bana onu söylemeniz."

"Burada kimse yok," dedi garson, kahve makinesini kapatarak. "Neden söz ediyorsunuz, bilmiyorum."

Arkadan "Fabris?" diyen birinin sesini duydu.

Fabris geriye döndü. Uzun boylu, miyop gözlü genç bir adam kalın gözlüklerinin ardından ona bakıyordu.

"Tonio! Tonio, sen ha!"

"Başka kim olabilir, sersem? Hiç değişmeyeceksin. Chavez'e niçin yalvarıyordun, ha? Chavez, bu adamın sana emirler yağdırmasına sakın izin verme. Gözünü dört açmazsan ceplerini boşaltır."

"Tonio! Ne harika bir şey! Daha birkaç saat önce buraya geldim, önce Liliana'ya rastladım, şimdi de sana. Ne şans!"

"Chavez'i rahatsız etmeyi bırak. Gel bana eşlik et."

Fabris'in hatırladığına göre, kendisi Roma'ya gitmeden kısa bir süre önce Tonio, iyi kötü edebiyat yayımlayan küçük bir yayınevinde iş bulmuştu.

"Hâlâ orada mı çalışıyorsun? Yıllar önce duymuştum galiba, bina bombalanmış, binanın yarısı havaya uçmuş..."

"Kitaplara hâlâ meraklı mısın? O okuduğun kitap ne? Grossman'ın ihtiyarlık yazıları mı? Söylesene, İtalyanlar okuma bilir mi?"

Dışarı, sokağa çıktılar. Fabris, garsonun, kahvenin kapısında dikilmiş, yüzünde çirkin bir sırıtışla onu izlemekte olduğunu fark etti. Kendisine çok yersiz bir hakaret gibi görünen bu şeyi düşünmemek için Fabris onu önemsemeyi bırakıp arkadaşına döndü.

"Acelen yoksa bir çay içebilir miyiz? Ben henüz kahvaltı etmedim. Uçakta verdikleri şeylere yiyecek demeye bin şahit ister."

Tonio hiç yanıt vermeksizin onu kolundan tuttu, Fabris dördüncü kez kalabalıkla birlikte sürüklenmeye başladı.

"Her zamanki gibi çok kalabalık. Bu hiç değişmiyor," dedi Fabris.

"Her zamankinden *daha* kalabalık," diyerek onu düzeltti Tonio. "Her saat daha kötü oluyor. Cesaretini kırma."

Fabris, önündeki genç adamın taşıdığı kocaman spor torbaları çarpmasın diye kendini sakınmaya çalışarak, "Ötekilerden söz et biraz bana," dedi.

"Liliana'yı gördüğümü söylemiştim sana ama bir şeyler konuşacak zamanımız olmadı. Ona ne oldu biliyor musun? Bir kaza geçirmiş olduğunu fark ettim ama sormak istemedim."

Şimdi bir başka dar sokağın karşısına geçiyorlardı, sokağın her iki tarafında durmuş olan arabalar hafif hafif ilerleyerek akıntıyı kesmeye çalışıyor, klakson çalıyor, kara bulutlar halinde karbonmonoksit gazı püskürtüyorlardı. "Tıpkı bir sel suyunun karşı tarafına geçmeye çalışan büyükbaş hayvanlar gibi," diye düşündü Fabris, bir kır evinde bardaktan boşanırcasına yağmurun yağdığı bir yaz gününü hatırladı, orası neresiydi unutmuştu ama oraya onu Marta davet etmişti, yalnızca onu davet etmişti, salon penceresinden Marta ile Fabris, daha birkaç gün önce miskin miskin akan derenin nasıl ağaçları köklerinden söktüğünü, tel çitleri yıktığını, demirleri eğrilttiğini, hayvan mevcudunu telef ettiğini gördüler, günler sonra, güneşte yerlerde çürümekte olan şişmiş domuz cesetleri, okaliptusların kocaman çıplak kökleri vardı, sığır çobanlarının alıp götürmesini bekliyorlardı.

Tam karşıya geçecekleri sırada Fabris, akıntıyı yarmaya çalışan öfkeli taksi sürücüleri arasında, onu havaalanından getiren şoförün kocaman kel kafasını ve

çirkin sakalını tanıdı. O yaşlı adam da Fabris'i tanımıştı, tiz bir sesle bağırarak arabasının kapısını açtı, kaçak yolcusuna ulaşmak için tırmalanmaya başladı.

"Tonio, beni izle," diye bağırdı Fabris, bu kez arkadaşının kolunu tutmuştu. İnsanları itip kakarak, kalabalığın arasında zikzaklar çizerek, önlerini tıkayan kim varsa ona gövdeleriyle toslayıp kendilerini karşı kaldırıma atmayı başardılar. Fabris geriye bakınca (sakalı şu anda kendisine vahşi bir görünüm kazandıran) şoförün, dev bir döner kapı gibi dönüp durarak geçmesine izin vermeyen, fok kürkü giymiş iri yarı bir kadının önüne geçmek için nasıl yırtındığını ve geçmeyi başaramadığını gördü.

Tonio'nun kolunu bırakmayan, nerede bulunduklarını pek de bilmeyen Fabris birkaç basamağı tırmanarak, kötü ışıklandırılmış bir alışveriş merkezine benzeyen binanın girişine ulaştı; iki yanında küçük, kapalı dükkânların sıralandığı bir koridordan hızla geçtiler. Gölgeler arasındaki ıssız karanlıkta körlemesine ilerlemeye devam ettiler. Bir süre sonra o koridorun büyük, yuvarlak, kubbeli bir yapıya açıldığını gördüler, yapının en tepe noktasında pis bir çatı penceresi vardı, pislikten nerdeyse görünmüyordu, çevresinde pastel renkli, gülümseyen melekler, kanatlı atlar uçuşuyordu.

"Özür dilerim ama yaşlı ve öfkeli bir adamla kavgaya tutuşmak istemedim," dedi, solukları yatışınca. "Ona taksi ücretini öderken yeterince bahşiş vermedim herhalde ki bana kızdı. Belki de adam bir İtalyan," diye ekledi, konuyu ciddiye almadığını göstermek için.

Tonio güldü. "Sen zaten her zaman fevri bir tiptin," dedi, koşarken az kalsın burnundan düşecek olan gözlüğünü düzeltti. "Her neyse, görüyorum ki tepkilerin eskisi kadar etkili. Aynasızlar bize saldırdığı zaman kaçıp kurtulan tek kişi sen olmuştun, hatırladın mı?"

Fabris hatırladı, üniversite kapısının önünde protesto gösterisi yapmışlardı (neyi protesto etmişlerdi, şimdi tam hatırlamıyor), pankartlar açmış, sloganlar atmışlardı, yetkililerse bir şeyler söylemeye çalışmış, bağırış çağırışlar, ıslıklarla susturulmuşlardı. Sonra birden at sırtında, süvari kılıçlı milisler, göz yaşartıcı gaz, sirenler. Fabris, Marta'nın elini tutmaya çalışmıştı ama altı yedi kişilik bir öğrenci grubu aralarından geçti, gaz bulutlarının arasında Marta'yı gözden kaybetti. Nereye doğru koştuğunu bilmeden başkalarıyla birlikte koşmaya başladı, iki üç sokak sonra gözlerini tuvalette yıkamak için bir kahvede durdu. İşte ancak o zaman yalnız olduğunu fark etti.

Uzaktan iniltiler, silah sesleri geliyordu. Bundan iki gün sonra, anne babasının baskısıyla soluğu Roma'da aldı. Marta'yı bir daha görmemişti. Çok sonraları biri ona Marta'nın o gruptan biriyle yaşamaya başladığını söylemişti; bir oğlu olmuş, Marta'yı güneye götürmüşler, güneyden dönen olmamış.

"Ataraksi, abicim. Sende ataraksi var. Ataraksi."

O büyük yuvarlak yapının bir köşesinde bir çayevi vardı, pencereleri kadife perdelerle karartılmıştı. "Gel girip oturalım," dedi Fabris kararlılıkla. "Daha sonra otele gideceğim. Odam artık hazırdır, ayakta uyuyacağım. *Jet lag* deniyor buna, biliyorsun," diye ekledi, Tonio onu bırakıp kaçmak için bir mazeret uydurduğunu sanmasın diye.

"Nasıl istersen," dedi Tonio. "Patron sensin."

İçerisi çok karanlıktı, hiçbir şey görünmüyordu. Minicik soluk alevler küçük masaları biraz olsun aydınlatmaya çalışıyor ancak masa örtülerinin üzerinde titrek bir daire oluşturmaktan öteye geçemiyor, Fabris'e bir zamanlar Adriyatik'te yüzerken gördüğü, floresan ışık veren deniz yosunlarını hatırlatıyordu. Perdelerin ağır kadifesiyle kaplı banklara sığışıp karşılıklı oturdular, beklediler. İçerisi dayanılmaz derecede sıcaktı, ısı en yüksek dereceye ayarlanmış olmalıydı. Ter içinde kalan Fabris paltosuyla ceketi-

ni çıkarıp yanına yerleştirdi. Kitabı masanın üzerine koydu. Ta en dipte, karanlıkta hiçbir kıpırtı yoktu.

"Ama bugün garsonların nesi var?" dedi Fabris sinirlenerek. Çok susamıştı, baş ağrısı hafiflemiş değildi. Başparmaklarını şakaklarına bastırdı.

"Burayı hatırlıyor musun?" diye sordu Tonio. "Gambera, Masterson, Iturralde? Lopez, Canagrilli, Bullosa?"

Fabris bunların hepsinin tam anlamıyla birer ergen olarak suratını tek tek, bir fotoğraf netliğiyle görüyordu.

"Sonra başkaları," dedi Fabris heyecanla. "Busatti, Weinstein. Sonra o büyük burunlu, kısa boylu herif, neydi onun adı, biz ona Köstebek derdik... Liliana da gelirdi, öyle değil mi? O oğlanla burada tanışmıştı, partiye katılan ilk çocuk, neydi onun adı? Galiba ona bir şey olmuştu, kısa bir süre sonra. Doğru mu? İnsan pek çok acayip şey duyuyor."

"Öyle," dedi Tonio.

"Neden hemen tanıyamadım bilmiyorum. Ama tabii! Buraya öteki taraftan gelirdik, şuradan. Ama burarun bu kadar karanlık olduğunu hatırlamıyorum."

"Marta da gelirdi."

Şimdi Fabris her şeyi bilmek istiyordu. Tonio'da onlarla ilgili haberler varsa bunları ayrıntılarıyla

ona anlatmalıydı, üzücü olsalar da; yıllardır öylesine çok sayıda mutsuz söylenti dinlemişti ki bin bir korkunç şey, korkutucu öykü düşünmektense, gerçekten neler olup bittiğini kesin şekilde bilmeyi istiyordu. Kimler hâlâ yaşıyordu? Kimler kendisi gibi sürgüne –ya da yurtdışına diyelim istersenizgitmişti; sürgün sözcüğünde örtük olarak geri dönüş düşüncesi bulunduğu için ve Fabris geri dönüş olasılığının hiçbir zaman bulunmadığını, dönüşün bir tekrar anlamına geldiğini, zamanın tekrara hiçbir zaman izin vermediğini bildiği için yurtdışı diyordu; evet, kendilerine yeni bir hayat kurmak için, belki de geride bıraktıkları dünyayı, artık birer posta kartına, fotoğrafa, kullanılmayan eski püskü telefon defterlerine, çok eski bir tarihte hepsinin genç olduğu, büyüdükleri zamanki kişilerden çok farklı biri oldukları, yüzyıllar sonra şimdi aptalca, üzüntü verici derecede acıklı görünen şeyleri söyledikleri hayali bir geçmişte kendisinin arkadaşları olan kişilerin adlarından oluşan anlaşılmaz listelere dönüşmüş bütün o yerleri hatırlamak bile istemedikleri için yurtdışına gitmişlerdi.

"Dur, oğlum, yavaş ol!" diye yanıt verdi Tonio elini kaldırarak. "Önce sen bana kendi serüvenini

anlat. Unutma, senin o günah yuvası İtalya'da ne işler karıştırdığını hiç bilmiyorum."

Fabris o sabah ikinci kez hayatının tarihçesini, Avrupa'ya gelişini, başlangıçta çektiği güçlükleri, Güney Amerika'dan yeni gelen acemi delikanlıya mesleğin sırlarını öğreten Romanyalı tüccarın yanındaki çıraklık yıllarını anlatırken buldu. Hatta Valeria'dan bile söz etti, ona nasıl saçma bir şekilde bir banliyö treninde rastladığını, Trastevere'de birlikte yaşadıklarını anlattı, ona çok yeni ayrılmışlar gibi geldiği için bazen unutup yanlış durakta indiğini söyledi. Sonra Fabris devam edemeyecekmiş gibi hissetti kendini, konuşmaktan sesi kısılmıştı. Sipariş almaya gelen olmamıştı.

İşte o zaman arkasından gelen bir inilti ya da horultu duydu. Arkasına dönüp baktığında, daha önce boş olan yan masada eski püskü giysi yığınına benzer bir şey gördü. Alçak sesle, biraz korkmuş gibi, "Tonio," dedi. "Burada biri var, galiba uyumuş."

"Dışarda geçirdiğimiz bir geceden sonra ya da sınavlara hazırlanırken burada kaç kez böyle uyukladığımızı hatırlamıyor musun? Kadifenin etkisi, biliyorsun. Sıcak bir mekânda uyuşturucu etkisi yaratıyor."

Horlamalar sıklaştı, horlama sesleri şiddetlendi, sonra birden tamamıyla durdu. O giysilerin arasın-

dan dağınık saçlı ve güleryüzlü bir baş kalktı. "Siz ikiniz sussanız ya biraz. Bugünlerde insan sessizce uyuyamıyor bile."

"Kıyamet günü çalacak boru bile seni uyandıramaz, Pablo," dedi Tonio, o bohçaya bakarak. "Nasılsın, adi herif?"

"Yorgun, iyi kalpli beyim, yorgun." Fabris'e döndü. "Ya sen nasılsın, yabancı? Seni görmeyeli bin yıl oluyor."

"İyiyim, Pablo," diye yanıt verdi Fabris, o çopur suratlı, gülümsemeyi hiç bırakmayan adamı tanımak onu çok sevindirmişti. "Seni gördüğüme çok sevindim. Bugün herkese rastlıyorum. Kutlamalıyız. Şampanya ısmarlayalım. Tatil bugün."

"Seni son gördüğümde bir limonata parası bile ödeyemiyordun. Şimdi şampanya mı ısmarlıyorsun? İşlerin yolunda demek!"

"Seni gördüğüme ne kadar sevindim bilemezsin, Pablo. Duyduğuma göre sana korkunç şeyler yapmışlar. Tekrarlamak bile istemiyorum: Seni yakalamışlar, sana bir şey enjekte etmişler, seni bir uçaktan denize atmışlar. Pablo, sevgili Pablocuğum, seni düşündüğüm zaman yüreğim acıyordu."

"Baksanıza bizim Fabrisimize, ne de duygusal biri olmuş! İşte buradayım, dostum, biraz sarhoşum

ama tek parçayım. Suda üç gece geçirdim ama hayatta kaldım, dördüncü gün Tanrı bilir hangi kıyı otelinin plajında buldum kendimi. Hatırlıyorsun değil mi, iyi bir yüzücüyümdür ben. Biliyor musun komik olan nedir? Beni alıp kayalara çarpan şey dalgalar olmadı, tehlikeli bir suçlu olduğumu düşünen plajdaki vahşiler oldu. O günlerde, Fabris, hiç kimseye güvenmiyorduk biz. İşte o yüzden şimdi beni bu halde görüyorsun, kederli bir pasaklı olarak. Bana elini versene, bir dostu görmek beni rahatlatıyor."

"Pablo, sevgili dostum Pablo. Her şey yoluna girecek. Sana saldıran o piçler diz çöküp senden özür dilemek zorunda kalacaklar. O plaja senin anıtını dikeceğiz, Pablo Kulesi diyeceğiz ona, ne diyorsun? Hak ettiğin şekilde seni onurlandıracaklar, bando mızıkalarla, alkışlayan kalabalıklarla."

"Sen böyle hayaller görmeye devam et, duygusal arkadaşım Fabris," dedi beriki, kafasını iki yana sallıyor, ortalığa keskin bir küf kokusu yayıyordu. "Ama hayallerin hoşuma gidiyor. Tonio, şu adama göz kulak ol. Dikkat et, Fabrisimiz bizim yüzümüzden fıttırmasın."

"Lanet olsun! Şu garson gelmeyecek galiba! Burada bir şeyler yiyip içmek için insanın ne yapması gerekiyor?" diye sordu Fabris birden sinirlenerek.

"Tonio, arkadaşımızla birlikte bir şeyler içmeliyiz. Israr ediyorum. Böyle rastlaşmalar her gün olan işler değil."

"Boş ver, Fabris. Zaten garson gelse herhalde beni tekmeyle dışarıya atar. Normal müşteriler benim gibi insanların burada uyumasından hoşlanmaz. Hatırlıyor musun, sınavlardan önce kitaplarımızın başında uyuyakaldığımız zaman bize nasıl davranırlardı?"

Tonio onun sözünü keserek, "Ben de ona bunu söyledim," dedi. "Masaların üzerinde uyurduk. Sabahleyin yanağıma, yanağımı dayadığım tahtanın çizgilerinin izi çıkmış olurdu."

Tonio konuşurken Pablo yine giysilerine sarındı, birkaç saniyeye kalmadan mutlu bir köpek gibi horlamaya başladı. Horlama, esneme gibi bulaşıcı bir şey olmalıydı ki Fabris gözkapaklarının düştüğünü hissetti.

"Baksana, Tonio, uyumak üzereyim," dedi, arkadaşının anılarını yarıda keserek. "Özür dilerim, otele döneceğim. İstersen benimle biraz yürü. Dışarı, sokağa kadar."

Fabris o kumaş çıkınına veda etmek için Grossman'ın kitabıyla hafif hafif vurduktan sonra o yuvarlak kubbeli kısma çıktı, arkasında Tonio'yla

birlikte yan koridorlardan birinden yürüdü. Sokağa çıktıkları zaman Fabris duraksadı.

"Biliyor musun, otelimin adresini hatırlayamıyorum? Ben Carlton'a gidecektim ama taksi beni Claridge'e götürdü. Deli olduğumu düşüneceksin ama aslında hiç de umurumda değildi. Resepsiyona bavulumu bıraktım. Bana bir oda vereceklerini söylediler. Oraya nasıl döneceğim, söyler misin?"

"Bende turiste benzer bir hal var mı? Ben yalnızca saatlik otelleri bilirim, artık onları bile unuttum. Ama uzak olmaması gerekir, öyle değil mi? Dur bakalım."

Fabris, en iyisi birine sormak, diye düşündü. Köşede, sağda, artık gayet iyi bildiği kalabalıkla birlikte, yayalara ayrılmış sokak vardı ama bir kez daha o sokağa girmeye cesaret edemedi. "Alışveriş merkezinin yanından geçecek birini bekleyelim. Onlar bilirler," dedi.

"Seç," dedi Tonio, gözlüğünü düzelttikten sonra, kendilerine doğru gelen bir kadın grubunu başıyla işaret ederek. "Sarı, siyah, kestane ya da kızıl saçlı."

"Özür dilerim," diye seslendi Fabris onlara doğru. "Özür dilerim." Kadın grubu durdu, Fabris neredeyse soluksuz kalıp boğulacaktı.

"Marta?"

Koyu renk saçlı kadın şaşırarak ona baktı.

"Sizi tanıyor muyum?"

"Marta, ben Nestor. Anlamıyorum. Buraya senin oğlunun düğünü için geldim. Her şey halloldu. Niyetim, bu öğleden sonra oğluna telefon etmekti. Oğlun bana bir şey demedi. Ben sandım ki sen..."

Fabris konuşurken olup biten her şeyi ona anlatamayacağını anladı, aklına gelen soruları ona soramazdı, onun başına geldiğini düşündüğü şeyleri açıklayamazdı, yanıtları öğrenmek yerine kendi kendine uydurduğu öyküleri ona anlatamazdı, o şimdi böyle karşısında dururken bütün o öykülerin yanlış olduğu ortaya çıktığına göre bunları yapamazdı. Ama durum böyleyse, o zaman vaftiz oğlunun davetini neye yoracaktı, Roma'dayken kulağına gelen o korkunç haberleri, Marta'yla ilgili en küçük bir söz, ima, haber duymadığı onca yılı? Marta'nın yanındaki kadınlar merakla Fabris'i inceliyorlardı: Tuhaf şekilde boyanmış kaşlarıyla o kızıl saçlı kadın, kafasına bandaj dolamış gibi görünen beyaz türbanlı kadın, takma kirpiklerinin gerisinden gözlerini kısarak bakan, Breton danteli dik yakasını hiç durmadan çekiştiren üçüncüsü, o boyalı acuze.

"Nestor mu? Nestor diye birini tanımıyorum," dedi, Fabris'in Marta dediği kadın birden öfkelenerek. "Yanılıyorsunuz." Yere bakarak yürüyüp gitti.

"Marta, dur, gitme. Birbirimize son sözlerimiz bunlar mı olacak?"

Ama artık kadın onu duyamazdı. Boyalı sarı saçlı kadın, Fabris'e fettanca bir kez göz kırptı, sonra hepsi köşeyi dönüp gözden kayboldular. Tonio gülerek onu kınadı. "Sen onlara adres sormayacak mıydın?"

"Ama Tonio, Marta'ydı o kadın. Yemin ederim oydu. Onu başkasıyla karıştırmama olanak yok. Elbette benimle konuşmak istemez. Aradan bunca zaman geçse de beni bağışlamayacaktır."

"Beş dakika içinde otelini bulamazsan seni bağışlamayacak biri varsa o da bendeniz, şu sadık dostunuzdur. Güzel bir kadınla öğle yemeği randevum var, hiçbir gerizekâlı mirasyedi bana o randevuyu kaçırtamaz. Biraz önce senin ceketin yok muydu?"

Fabris birden ceketsiz olduğunu fark etti. Üşüdü. "Çay içilen yere dönmekten başka çare yok," dedi.

"Dinle, dostum Fabris, seninle gelmiyorum yoksa geç kalacağım. Artık kaybolmazsın, öyle değil mi? Hızlı yürü yoksa fena üşüteceksin. Ben de çok memnun oldum, aziz dostum. Beni ara." Bunu dedikten sonra Tonio, Fabris'e sarıldı, yanağına iki kez hafif hafif vurdu, yayalara ayrılmış sokağa doğru koşarak uzaklaştı.

"Nasıl arayacağım onu?" diye sordu kendi ken-

dine Fabris. "Bana telefon numarasını vermeyi unuttu."

Yeniden alışveriş merkezine girdi, bayılmaktan korkuyordu. Elindeki kitabı sıkı sıkı tutmalıydı yoksa kitap elinden kayıp düşebilirdi. Hissettiği bitkinlik elle dokunulabilecek kadar somuttu, sanki o yorgunluğu bir çanta gibi omuzlarında taşıyordu. O genç kadının Marta olduğu konusunda en küçük bir kuşkusu yoktu, yanılmış olamazdı. Onun resmini, Romanya'da satın aldığı ilk nesne olan eski fildişi bir çerçeveye yerleştirilmiş olarak Roma'da, masasının çekmecesinde saklıyordu. Hiç kimsenin görmesini istemediği için onu hiçbir zaman dışarda bırakmıyordu, önceleri Valeria'yı kızdırmamak için bunu yaptı, ondan ayrıldıktan sonra da asistanının ya da temizliğe gelen ve *dottore*'nin aşk hayatını sürekli merak eden kadının düşüncesiz sorularına çanak tutmamak için. Ama Marta'nın yüzünü her gün görürdü: Ne zaman cüzdanını almak istese, ne zaman çek defterini çıkarsa, ne zaman bir pula gereksinimi olsa. Böyle bir hatırlatıcı olmadan da Marta her zaman aklındaydı zaten, ortadan ayrık saçları, o kocaman gözleri, yüzünden eksilmeyen gülümsemesi. *Doppelgänger* denilen hayalet ikizlerle ilgili aptalca öyküleri, tuhaf sanrıları, gizemli rastlantıları hatır-

lıyordu ama hurafelere dayanan bütün bu çözümler onun şaşkınlığını ve kederini daha da fazla derinleştirmeye zemin hazırlamaktan başka işe yaramadı.

O geniş koridorda hiç kimseye rastlamaksızın ilerledi, üzeri kubbeli yuvarlak salona geldi. Çatı penceresinden –çevresindeki meleklerin ve uçan atların renk değiştirmiş gibi göründüğü çatı penceresinden– içeri güçlü bir güneş ışığı giriyordu. Çayevinin perdeleri kapalıydı, kapıda "KAPALI" levhası vardı. Fabris ısrarla camı çaldı ama tahmin ettiği gibi, yanıt veren olmadı. Buz gibi soğuk bir rüzgâr daireler çizerek esti, yerdeki kâğıt parçalarını, kuru yaprakları uçurdu.

"Planlı hareket etmeliyim," dedi Fabris kendi kendine, "yoksa sonsuza kadar dolanıp duracağım." Coğrafi açıdan konumunu dikkate almaya karar verdi. O kubbeli salonun alışveriş merkezinin tam merkezinde bulunduğunu saptadı. Bu salondan, bir tekerleğin çubukları gibi, dört ayrı yöne giden dört uzun koridor vardı. Tonio ile birlikte, yayalara ayrılmış sokaktan, kuzey koridordan girmişler, batıya açılan, kendisinin Marta olmadığını söyleyen kadına rastladığı koridordan dışarı çıkmışlardı.

Marta. Fabris, büyük soluk renkli kubbenin altında durmuş, ceketsiz halde gömlekle soğuktan

titriyor, kafasında alışveriş merkezinin ve bu merkezdeki labirentin haritasını çiziyordu; bu arada o kır evindeki uzak yazı hatırladı, ardından gelen fırtınayı ve dinginliği, korkmuş ve baştan çıkarıcı, gözü kara ve ihtiyatlı Marta'yı hatırladı; nem ve böcek ilacı kokan büyük, kullanılmamış odaları, hurdası çıkmış döşeğiyle, kırmızı yama işi yorganıyla geniş demir karyolayı, Lima'lı Santa Rosa baskısını, çerçevesinin arkasına sıkıştırılmış küçücük buğday sapını, cüzzam lekeli aynayı, siyah yemek odası mobilyasını, gri dantel örtüleri, *Life en español* kopyalarıyla dolu rafları, sıcak ekmeğin tadını, patlıcan turşularını, çay bisküvilerini, Marta'nın üst dudağında, küçük tüylerin parlamasına yol açan ter damlalarını hatırladı, Marta'nın eli ustaca yol gösterirken boynunu öpmek için saçlarını kaldırınca gördüğü yıldız biçimli gümüş küpeleri hatırladı.

Onu son gördüğünde ikisi de yirmisindeydi, şu anda vaftiz oğlunun bulunduğu yaşta. "Bu oğlan evlenemeyecek kadar küçük," diye düşünmüştü Fabris, "ama kendisi bilir. O mutlu ya, gerisi önemli değil. Onu görmeye gitmek, düğününde bulunmak, vaftiz babalık rolümü oynamak, elimden geldiğince ona yardımcı olmak zorundayım, bunu Marta'ya borçluyum." Fabris, Marta'nın erkek arkadaşıyla hiç

tanışmamıştı. Ya da belki tanışmıştı; bir kere onunla üniversitede konuştuğunu belli belirsiz hatırlıyor gibiydi ama emin olamazdı. Bugünlerde insan çok fazla insan görüyordu, iyi arkadaşların arkadaşlarının arkadaşlarını, biçimsiz, rasgele bir yakınlık ilişkisi içinde tanıdıklar kalabalığından oluşan insanları, okul arkadaşlarını, yol arkadaşlarını, erkek ve kız kardeşlerini görüyordu. "Sen benim için her şey demeksin."

Önce Marta'ya yazmayı düşündü, tam olarak nereye yazacağını bilmiyordu, bütün seçenekler çok tehlikeli görünüyordu, hiç kimseyi tehlikeye atmak istemezdi. Başkaları kendisine American Express eliyle mektup gönderebiliyordu, sık sık ailesinden, kırk yılda bir bir arkadaşından gelen ama hiçbir zaman Marta'dan gelmeyen mavi-beyaz çerçeveli, kare biçimli zarfları almak için günaşırı gittiği Alamein üzerinden gönderebiliyordu.

Birinci yılın sonunda Fabris çeşitli kereler adres değiştirdi, mektupların uzunlukları azaldı, sıklıklarında düşüş oldu. Arada sırada ona kafa karıştırıcı haber kırıntıları ulaşıyordu ama bir zamanlar kendisi için çok tanıdık olan o sevdiği adlar, yüzler belli bir köhnelik tadı kazanmaya, müze eşyalarının rengini almaya başladı.

"Otelin yolunu bulmak çok zor olmasa gerek," dedi. "Yayalara ayrılmış sokağa doğru yürürsem, tek yapmam gereken şey, buraya gelirken izlediğim yoldan geri gitmek olacaktır. Çok yakın olduğunu biliyorum."

Durmadan (açlıktan ve yorgunluktan) esnemesine karşın kararlı bir şekilde, kuzeye giden koridora girdi.

"Tonio ile birlikte bu tarafa yürüdüğümüzü hatırlıyorum. Korseler, ortopedik bacaklar satan dükkânı, pul satan şu öteki dükkânı hatırlıyorum. Açık olmamaları beni şaşırtmıyor. Bugünlerde kim korse alıyor ki? Sonra şu deniz yoluyla Avrupa yolculuğu öneren dükkân? *Linea C* hâlâ var mı? Kuşkuluyum. Sonra şu ringa balığı ve turşu fıçılı dükkân, sanki süpermarket diye bir şey icat edilmemiş gibi mavi *Canale* bisküvisi kutuları. Hepsinin kapalı olması ne tuhaf. Belki bugün tatildir de kimse bana tatil olduğunu söylememiştir."

Her zamankinden daha da pis, daha da kötü aydınlatılmış olan koridor, uzunluğu ve boşluğuyla sonu yokmuş gibi görünüyordu. Dükkânların kapı girişlerinde birikmiş toz yumakları, camları kaplayan kir tabakası. Tavandaki floresan lambalar rahatsız edici şekilde göz kırpıp duruyor, koridora bir

çukur görünümü kazandırıyordu. Çıkış görünmüyordu.

O karanlık koridorda Fabris ne kadar yürüdüğünü bilmiyordu. Geldiği yoldan geriye dönmeyi birkaç kez düşündü ama dönüş yolunun daha kısa olması olasılığının pek bulunmadığına karar verdi. Uyanık kalmak için kadın iç çamaşırı satan mağazaları saymaya çalıştı çünkü sayıları çok fazla gibiydi ama dokuza gelince durdu çünkü daha önce yedi mi yoksa sekiz mi saydığını unutmuştu. Farklı iş kollarının adlarının duyurulduğu emaye tabelalardaki soluk harfleri okumakla oyalandı. Sonunda taş bebek tamirhanesi ile pipoların, dolmakalemlerin bulunduğu bir vitrin arasında aralık bırakılmış metal bir kapı gördü. Kapıyı iterek açtı. Sokaktan gelen soğuk hava esintisi çarptı yüzüne.

Kapının hemen yanında, şaşırtıcı bir şekilde, beyaz porselen bir çeşme vardı. Fabris düğmesine bastı, Profesör Grossman'ın kitabını koltuğunun altında tutarken serbest elini çukurlaştırarak biraz su alıp dudaklarına götürdü. Çocukluğunda biri ona frengiye (o zamanlar bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu ama korkunç bir şeyin adı olduğunu tahmin etmişti) yakalanmak istemiyorsa kamuya açık yerlerdeki çeşmelerin ağzına ağzını dayamamasını

söylemişti, bunu hatırlayınca tedbir amacıyla suyu tükürdü. Kendini daha iyi hissetti. Hangi yöne yürüyeceğine karar vermek için sağına ve soluna, sokağın bir başından öteki başına kadar baktı.

Birden, sanki tek sıra olmuş yürüyen filler arasında bir fil gibi, kırmızı sarı, karmakarışık desenlerle süslenmiş kocaman bir otobüs gördü. Otobüs tam ayağının dibinde durdu, bir iç çekme sesiyle kapısı açıldı, ayarlanmış kalın bir sesle birinin, "Biniyor musunuz?" diye sorduğunu duydu.

Fabris başını kaldırıp baktı. Sürücü koltuğunda, iki eli direksiyonda, Profesör Grossman oturuyordu. "Biniyor musun?" diye sordu Profesör yeniden.

Fabris tam anlamıyla ne yaptığını bilmeden otobüse bindi. Kapı bir kez daha içini çekerek kapandı, Profesör Grossman bir egzoz gazı dumanı çıkararak birden hareket etti. Zaten dengesini kaybetmekte olduğunu hisseden Fabris direklerden birinin üzerine yaslandı. Çevresine baktı. Profesörle ikisinden başka otobüste kimse yoktu. Fabris öndeki koltuğa oturdu.

"Profesör Grossman otobüs sürmek de nereden çıktı?" diye sordu.

"Burada herkes iki iş yapmak zorunda, tarih profesörlüğü maaşıyla geçinmeme olanak yok. Siz kimsiniz?"

Ben Fabris, Nestor Andreas Samuel Fabris. Sizin öğrencinizdim. Yıllar önce elbette."

"N.A.S. Fabris. Ha, evet. Tarihten kalmıştın, iki yıl üst üste, yanılmıyorsam. Tembel tenekenin teki. Doğru dürüst tek bir ödev yapmamıştın. Ama yüzünü bir gün yeniden göreceğimi biliyordum, oğlum! O güzel sesinin tanıdık tonlarını duyacağımı! Gün sayıyordum sabırsızca! Beni görmeye gelmek için hangi ülkelerin topraklarından, hangi engin denizlerden geçip geldin? Hangi tehlikelerle karşılaştın? Nasılsın?"

"Otobüs sürüyor olmasaydınız, Profesör, sizi kucaklardım. Şu anda biraz şaşkınım. Bu sabah Avrupa'dan geldim, henüz odama yerleşemedim. Doğruyu söylemem gerekirse yorgunluktan ölüyorum."

"Ben de sana tam onu söyleyecektim. Sen zaten yorgun doğmuş biriydin. Merak ediyorum, acaba ben kendimi biraz yorgun hissettiğimde ağlayıp sızlasaydım ne olurdu."

Otobüs güneye yönelmiş, daracık sokaklardan, *fin-de-siècle** tarzı yapıların oluşturduğu labirentten geçtikten sonra deniz kıyısına ulaşmış, şu anda görkemli şekilde çiçek açmış ağaçların sıralandığı sahilde hızla

* 19. yüzyıl sonu tarzı. (ç.n.)

ilerliyordu. Arada sırada Fabris dalların arasından geniş çamurlu bir toprak şerit görebiliyordu, şeridin kıyısında zincir gibi yan yana dizilmiş, oradan geçenleri kışkırtan, mangalda pişirilmiş her türlü sakatatın sergilendiği küçük el arabaları vardı. Fabris saatlerdir hiçbir şey yemediğini söyledi kendi kendine.

"Otobüsten inmem gerektiğini söylemeliyim ona. O zaman bir taksiye atlayıp otele döner, kahvaltı ederim. Ya da saat öğleyi geçeli çok olduğuna göre öğle yemeği yerim."

Saatine baktı ama Roma'dan ayrıldıktan sonra saatini ayarlamadığını hatırladı. Güneşin durumuna bakılırsa saat üç ya da dört olmalıydı.

"Otobüsün nereye gittiği konusunda hiçbir fikrim yok," diye düşündü Fabris. "Profesör," dedi yüksek sesle, "beni burada indirebilir misiniz?"

Profesör, "Son duraktan önce durmaz bu otobüs," dedi. "Kurallara uymamız gerekiyor."

"Ama odama dönmem gerekiyor. Bavulum orada. Ayrıca bir düğüne katılacağıma söz verdim."

"Henüz bir yere yerleşmediğini söylememiş miydin bana? Böyle şeyler söylemeden önce bir karar ver. Biraz kestir. Kestirme alıştırmaları konusunda eksiğin yoktu. Vardığımız zaman sana haber veririm."

Yol neredeyse düz bir çizgi halinde kıyıyı izliyordu ama otobüs birden sola döndü, bir yokuşu tırmanıp anayola çıktı. Şu anda güneş Fabris'in yüzüne vurduğuna göre herhalde batıya yönelmişlerdi. Profesör Grossman kara gözlüklerini taktı, o gözlüklerle biraz tekinsiz görünüyordu.

"Sana burada hepimizin iki işi olduğunu söylüyordum, üç ya da daha fazla işimiz yoksa," dedi, sohbete geri dönerek. "Benim enişteminin beş işi var, her biri dört saatlik beş iş. Böylece günün altıncı parçası uyumak için kendisine kalıyor. Bunun zor olmadığını söylemeyeceğim ama işin doğrusu adam bunu seviyor. Yirmi dört saat içinde beş farklı kişi olmak gibi bir şey bu, anlatabiliyor muyum? Saat dörtten sekize kadar fırıncılık yapıyor, sekizden on ikiye kadar fizik öğretmenliği, saat on ikiden öğleden sonra dörde kadar Basque Kulüp'te garsonluk, saat dörtten akşam sekize kadar benim gibi otobüs sürücülüğü yapıyor, sekizden gece yarısına kadar da radyo programcılığı. Hepsi bittikten sonra, dünyanın bütün işlerini unutmak için bir kadeh cin içip doğru yatağa gidiyor. Bir Pisagor günü, diyorum ben buna, beş kez ruh göçü artı kısa bir ölüm. İlginç, öyle değil mi?"

O anayolu izleyerek bir köprünün altına geldiler, köprünün çevresine kümelenmiş alçak birkaç

apartman ile tozlu bir benzin istasyonu vardı. Öteki taraftaki boş arazi sanki sonsuza kadar uzanıyordu. Otobüs hızlandı ama gerek yol gerek çevredeki arazi o kadar düzdü ki, pencereden bir görünüp bir kaybolan bir ağaç ya da viran bir ev olmasa, Fabris ilerlediklerine inanmayacaktı.

"Buradan nasıl geriye döneceğim?" diye sordu Fabris kendi kendine, korkudan ziyade boyun eğmişlikle. Profesör Grossman'ın "Geldik," demesini beklemeye karar verdi. Şeftali rengi kocaman bir güneş ağı ağır ufka inmeye başlamıştı.

Birden sol tarafında harabe bir kaleyi andıran bir şeyin kocaman karaltısı gözüne ilişti. "Lunaparklarda gördüğünüz alçıdan yapılma o renkli şeylerden birine benziyor," diye düşündü Fabris. Otobüs durdu. Fabris harabenin karanlık bir hendek ve üç kat duvar kalıntısıyla çevrili olduğunu gördü. Girişi dövme demir bir kapıyla korunuyordu, nöbetçi kulübesi çok daha iyi günler görmüştü. Otobüsün kapısı açıldı. Fabris oturduğu yerden metal tangırtıları, at kişnemeleri, işleyen makinelerin, sürtünen tekerleklerin seslerini duydu.

"İnme," dedi Profesör Grossman, "daha gelmedik. Ben sana görülecek bir yer olarak gösteriyorum burayı. Paralı insanların oturduğu ünlü bir konut

yerleşkesi bu. Burada bankerler otururdu, ordu mensupları, siyasetçiler, üs sınıf orospular, üst mahkeme yargıçları, yabancı diplomatlar, ihracat-ithalatla uğraşan işadamları, iktisat profesörleri. Ne partiler verirlerdi, hayal bile edemezsin. Şimdilerde, neden bilmem, burayı yeniliyorlar, belki yüksek talep yüzünden. Her neyse, işin tamamlanmasını beklerken insanlar evlerini terk etmek zorunda kaldı. Onları kendi gözlerinle göreceksin. Oraya gidiyoruz." Kapı yine kapandı ve hareket ettiler.

"Dediklerine göre her türlü insan oturuyormuş burada," dedi Profesör Grossman neşeli bir sesle. "Ülkesini beş paraya satmış olanı var; az miktarda avanta için yasalar çıkaran, yasalar kaldıranlar var; zorla kızlarının yataklarına giren ünlü bir çapkın bile var. Bak, yüz tane dilim olsa bunların adlarını saymaya yetmez. Şimdi bunların pek çoğu halktan insanların arasına karışmış durumda."

Fabris artık açlık ya da susuzluk hissetmiyordu. Bütün gövdesine tatlı bir uyuşukluk yayılmakta, otobüsün hareketiyle, sanki bir hamakta yatıyormuş gibi sallanmaktaydı. Gözlerini yumdu, düşsüz bir uykuya daldı. Uyandığı zaman gökyüzünün dörtte üçü karanlıktı, yeryüzünün dış çeperi geniş, pembe bir ışık kuşağıyla çevriliydi.

"Sanki burası dünyanın göbeğiymiş gibi geliyor bana," diye düşündü Fabris. Pencereden, bir yıldız kümesinin birden belirdiğini, küçük yeşil bir ayın o kümenin üstüne tırmandığını gördü. O kırlık bölge ince bir sis tülüyle kaplanmıştı.

Profesörün kitabının gelişigüzel bir sayfasını açtı, zaman geçirmek için okudu: *"Bu nedenle diyorum ki geçmiş, belleğin bir icadından başka bir şey değildir, kalıcıdır, onu değişmez bir şey olarak kabul ederiz. Eskiler için Troya öyküsü hiç değişmedi; değişen şey o öykünün tahayyül edilme biçimidir. Bu yüzden geçmiş, o geçmişi anlatanların icadıdır. Hal böyleyken zamanın ulaşılması olanaksız bir diliminde elmas ve çelikten yapılmış bir öykü vardır, çamur ve taştan yapılmış Troya, o kör şairin, Augustus'un kulunun dizeleri için ne ise bizim uyarlamalarımız için de o öykü odur."*

"Biraz daha sabret, geliyoruz," dediğini duydu Profesör Grossman'ın. "İyi uyudun mu?"

Karayolu yok olmuş gibiydi. Şu anda otobüs uzun saplı ot kümeleri arasından kendine yol bularak, havaya kaldırılmış meşaleler meclisine doğru yol alıyordu. Görünürde hiçbir bina yoktu. Otobüs son kez durmuştu, kolunda bir battaniye taşıyan Profesör Grossman, Fabris'e aşağı inmesini önerdi.

* Roma İmparatorluğu'nun ilk hükümdarı (MÖ 27 - MS 14). (ed.n.)

Başlangıçta Fabris yüksek alevler dışında bir şey göremiyordu; sonra yavaş yavaş gözleri o boğuk ışığa alıştı. Profesör Grossman battaniyeyi Fabris'in omuzlarına koydu, tam bir yetkili kişi tavrıyla, kolundan tutarak kararlılıkla ıslak otların arasında ona yol göstericilik yaptı. İkisi birlikte yürürken sis eriyip parçalandı, karanlık göğün altında rahatlatıcı bir parlaklıkla şeylerin dış çizgileri gümüşi bir renk aldı. Arkada bir yerlerde, çeşitli renklerde bir tabur at özgürce otluyordu. Küçük gruplar halinde kadın, erkek ve çocuklar belirgin bir amaçları olmaksızın öylece geziniyorlardı. Dörtlü, beşli gruplar halinde halka olup oturmuş ya da güreşe tutuşmuş, çuval yarışı, aerobik dansı yapan başkaları da vardı. Bağımsız bir gitarın tıngırtısı eşliğinde birkaç kişi şarkı söylüyordu; Fabris o sesi dinlerken, delikanlılığından hatırladığı bazı melodileri tanıdı. Salkımsöğüt koruluğunun arasından derin bir dere akıyordu.

"Nedir bu?" diye sordu Fabris şaşkınlıkla. "Bir tatil kampı mı?"

"Onun gibi bir şey," karşılığını verdi Profesör. "O yerleşke kapalı olduğu için buraya her türlü insan geliyor, burada komşularınıza, ailenize, yani kastım saygın insanlara rastladığınız gibi, toplumun en üst

tabakasından insanlarla da karşılaşıyorsunuz. Hatta entelektüeller, ressamlar, yazarlar, dansçılar, doktoralı felsefecilerle de. Hatta resimli öykü yazarlarıyla. Şuradaki kişiyi tanıyor musun?"

Profesör başparmağıyla kahverengi takım elbiseli bir adamı gösteriyordu, adamın hürmetli bir burnu vardı, gri saçları arkaya taranmış, briyantinlenmişti. Adam güçlükle yürüyor, sanki eklemlerinde kireçlenme varmış gibi küçük, tereddütlü adımlar atıyordu. Onları görünce Profesör durdu, "Hector," diye seslendi, "biraz önce gelmiş olan biriyle tanıştırmak istiyorum seni." Adam Fabris'e baktı, hafifçe kaşlarını çattı, gülümsedi. "Ben Hector. Bana adınızı söylemeyin. Aklımda kalmıyor. Bugünlerde nöronlarda hiçbir şey tutunamıyor. Ama izin verin elinizi sıkayım. En yaşlı kişi ben olduğuma göre bunu yapmak isteme hakkına sahibim."

"Burada adları hatırlamamız gerekmiyor. Sayımız o kadar çok ki. Hiç kimsenin sabit bir adresi yok. Meyve bahçelerinde, su kıyısında, kırlıklarda yaşıyor, nasıl denir, doğanın eliaçıklığından yararlanıyoruz. Onca zaman asfalt ve beton arasında yaşadıktan sonra insan biraz temiz hava alma gereği duyuyor, öyle değil mi?"

"Öyle diyorsanız öyledir," dedi Fabris saygılı bir şekilde. "İşin doğrusu ben her zaman kırlık bölgeleri sevmişimdir ama oraların tadını çıkaracak zaman hiç olmadı."

"Burada bizlerin sahip olduğu en bol şey zamandır," dedi, adı Hector olan adam. "Bir zamanlar zamanın bittiği resimli bir öykü düşünmüştüm. Ölümün pençesine düşmüş bir adamın öyküsüydü. Ya da isterseniz gelecekteki bir Crusoe'nun öyküsüydü, diyelim, ailesinin, arkadaşlarının ortasında deniz kazası geçirmiş, denizde mahsur kalmış bir Crusoe değil, yılların ortasında mahsur kalmış bir Crusoe. Benim kahramanım tek başına kalmış biri değildi: o kurtulacaksa, kendisiyle birlikte ötekilerin de kurtulmasını istiyordu. Ben her zaman tek gerçek kahramanın pek çok insanın arasında yer alan kahraman olduğunu düşündüm. Asla bireysel bir kahraman olmadığını, yani, tek başına bir kahraman olmadığını."

"Ne harika," dedi Fabris battaniyeye sarınarak. "Sizin öykünüzü okuduğumdan eminim, bir zamanlar, yıllar önce. Ayrıntılar tam aklımda değil. Anlatsanıza biraz daha."

Ama adamın anlatmaya devam etmek gibi bir niyeti yoktu. "Profesör," dedi Grossman'a, "gelin arkadaşımızı ötekilerden bazılarıyla tanıştıralım.

Böylece duruma ayak uydurabilsin, sözün gelişi. Kendini kaybolmuş gibi hissetmesin."

"Sen bu insanları benden daha iyi tanıyorsun, Hector. Düş önümüze."

"Öyle diyorsan. Peki, o zaman, durun bakayım. Nereden başlayalım? Şurada, sağda, iki doru kısrak gördüğün yerde siyah bıyıklı, uzun boylu bir adam var. Onu görüyor musun?" Metin yazarı kıvrık bir parmakla, sanki bir şiir ezberlemeye çalışıyormuş gibi tek başına daireler çizerek yürüyen birini gösterdi. "Ona Korsan diyorlar. Buraya en son gelenlerden biri, o yerleşke kapatıldığı zaman buraya gelen pek çok kişiden biri. Eski bir ordu mensubu, elbette. Sırtını dik tutuşundan anlarsın."

"Ona neden Korsan diyorlar?"

"Nedeni öyle matrak ki. Sana anlatacağım. Düşünebiliyor musun, sorgulama yaparken her soruya mahkûmun bir parmağını keserek girizgâh yapmayı seviyor adam. Bu işi de Solingen marka, gül ağacı saplı küçük, güzel bir bıçakla bizzat kendisi yapıyor. Anlaşılan yöntemli çalışan biri. Küçük parmakla başlıyor, bir soru soruyor, sonra yüzük parmağına geçiyor, bir soru daha soruyor, böylece başparmağa kadar geliyor. Bazen ikinci parmakla yetiniyor, bazen on parmak bile az geliyor. İşinin

ehli bir asker. Öyle diyorlar. Onu iş başında hiç görmedim."

Fabris midesinin kasıldığını hissetti. Konuşmaya çalıştı. "Ama böyle bir şey olamaz," dedi sonunda. "Ne kadar canavarca bir iş."

"Olmayacak bir iş değil," dedi metin yazarı. "Kabul edilebilir bir şey midir dersen, orası başka. Her şeyin kurallara uygun olarak yapıldığını bilmen gerekir. Tıpçıların gözetimi ve bir yargıcın denetimi altında." Aynı kemikli parmakla solda bir yeri gösterdi. "İkiz gibi görünen şu iki tombul beyefendiyi görüyor musun, atlıkarıncada oturuyorlar?"

Fabris ağır ağır dönen, metalden yapılma bir çeşit yatay tekerlek ile bu tekerleğe raptedilmiş çeşitli oturma yerleri görünce şaşırdı. Yerler boştu, yan yana oturan ve heyecanlı heyecanlı sohbet eden o iki yaşlı adam dışında kimse yoktu atlıkarıncada.

"Doktor Ixion ile Doktor Salmoneus. Birincisi bir cerrah, ikincisi bir yargıç. Doktor Ixion çok deneyimli bir kişi, çok da vicdanlı, kendi alanında yıldız, Tanrı bilir kaç yabancı üniversitede ders verdi. Sorgulamalara nezaret etmekten sorumlu kişiydi. Dediklerine göre görevini öylesine soğukkanlılıkla yerine getirirmiş ki bir keresinde, bir Polonyalı olan, borcunu ödememekle suçlanan kendi kayınpederi-

nin sorgusunda bulunmuş, bir başka zaman da en iyi arkadaşının karısının sorgusuna nezaret etmiş. Orada bulunanlara göre, bütün sorgulama sırasında en küçük bir duygu belirtisi bile göstermemiş, ne diyeyim, tam bir profesyonel. Öteki Doktor Salmoneus öylesine yansız bir adamdır ki ona Mahkemelerin Jüpiter'i derler (ya da o kendini böyle adlandırır). Onu o altın çağında görecektin, kıvılcımlar saçan o uzun limuziniyle Adalet Sarayı'na gelişini, limuzinin iki yanında kesik kesik ışık saçan motosikletler. Görülesi bir manzaraydı!"

"Çoktandır mı buradalar?" diye sordu Fabris, sırf bir şey söylemiş olmak, yani bir mide bulantısı dalgasını bastırmak için.

"Hayır, ikisi de yeni geldi. Daha birkaç ay önce, buraya yalnızca sıradan insanlar gelirdi. Şimdilerde öyle günler oluyor ki *People* dergisinde yaşıyoruz sanki. Bereket versin kıyafet zorunluluğu yok. Blucin giymişsin, takım giymişsin, kimsenin umurunda değil."

Sanki kendilerinden söz edildiğini anlamış gibi o tombul adamların ikisi de ellerini kaldırıp Fabris'e salladılar.

Metin yazarı arkasına dönüp sol tarafı gösterdi parmağıyla. "Örneğin, şurada, ta geride, ağaç-

lara tırmanan insanlar, onları görüyor musun? Gelişigüzel giyinmişler, öyle değil mi? Torba gibi pantolonlar, düğmeleri iliklenmemiş buruşuk gömlekler, çizmeler ya da parmakarası terlikler... Onlar, onların neredeyse hepsi, dünyanın en iyi niyetli insanları olarak bir veznedarın kafasına kurşun sıkmış ya da kaçırdıkları bir sanayicinin işini bitirmiş genç çocuklar. İnsan gençken olur bu tür şeyler. Başka insanların hayatlarının ne kadar sefil olduğunu görürsün, bir şeylerin değişmesi gerektiğini düşünürsün, sorular sorar savlar ileri sürersin, savlar ileri sürer sorular sorarsın, sonra bir bakarsın kendini küt diye bir gangster filminin, makineli tüfeklerin, polislerin ortasında, tam anlamıyla bir sirkte bulmuşsun. Bir deyim uydurmamız gerekirse *arma secuti impia.* En iyisi onlara pek fazla soru sormamak. Hangi suçlar ya da hangi iğrenç yazgı peşlerini bırakmamıştır, kim bilir!"

Ağaçların altında, ötekilerden biraz uzakta, üzeri yemeklerle, şampanya kadehleriyle donatılmış, örtülü bir masanın çevresinde halka olmuş lame şezlonglara uzanan kadınlı erkekli bir grup vardı. Coşkuyla sohbet ediyorlardı. Fonda yumuşak keman müziği duyulabiliyordu. Zaman zaman kadınlardan birinin kahkahası, bir kuş bağırtısı gibi

öteki sesleri bastırıyordu. Aristokratların pikniğini andıran bu manzara Fabris'e, doğruyu söylemek gerekirse, artık hissetmediği açlığını ve susuzluğunu hatırlattı. "Bu insanlar iyi vakit geçiriyorlar," gözleminde bulundu.

"Yo, hayır," dedi metin yazarı. "Bu imparatorlara yaraşır yemek şöleni bir gösteriden başka bir şey değil. Hiç kimsenin bir şey yiyip içmesine izin yoktur, *noblesse oblige**. İçlerinden biri küçücük bir kırıntı yemeğe kalksa, şuradaki hasta bakıcı üniformalı çirkin, zayıf acuze ona öyle bir tokat indirir ki zavallının feleği şaşar. Ama kimse yemeğe cesaret edemez. Soylu insanlar arasında, sanki hiçbir şey olmuyormuş gibi davranmak, hiçbir şeye karışmamak, yakınlarda biri bağırıp yardım istiyorsa müziğin sesini açmak bir onur meselesidir."

Tam o sırda Fabris, su kıyısında bazı midillilerin ardından yarı çıplak halde koşan kadın ve erkekler gördü.

"Peki, ya şuradakiler?" diye sordu. "Giysiyle hiç ilgileri yokmuş gibi görünüyorlar."

"Ha, onlar *yeni* milyonerler," diye haykırdı Profesör Grossman, bir turist rehberi heyecanıyla. "Bunlar kurbanlarının pılı pırtısından para kazan-

* (Fr.) Soyluluk bunu gerektirir. (ed.n.)

mış olanlardır, iflaslar sırasında en düşük fiyattan malları satın alanlar, mahkeme mahzenlerinde tozlanmaya bırakılacak dava dosyalarını hızlandırmak ya da zaten ölmüş mahkûmlar için *habeas corpus** temin etmek karşılığında rüşvet alanlardır. O yerleşkede, yarı çıplaklar kulübü gibi çok seçkin bir şey kurmuşlardı. Verdikleri çılgınca partileri anlatmakla bitmez. En azından onlar böyle söylüyor. Ben hiç katılmadım. Çok çabuk üşütüyorum."

Battaniyeyi sıkıca omuzlarına dolayan Fabris, otobüsle buraya geldi geleli aradan kaç saat geçtiğini sordu kendi kendisine. Ne gökteki yıldızlı karanlıkta ne de kendisini saran pembe aydınlıkta en küçük bir azalma vardı. Tam tersine o geniş kır sahnesi daha da net görünüyordu, atlar ve insanlar tekinsiz bir görünüm kazanmıştı. Artık sonsuz sayıda ayrıntı görebiliyordu: şu kısrağın yelesindeki renk renk çizgileri, yüzünü küçümseme ya da acıyla buruşturan şu beyefendinin o belli belirsiz yüz ifadesini, şuradaki şu gencin yumuşak bakışını, ta ötedeki kızın uğur bileziğini. Fabris ağır hareket eden gösteri alayına uzun uzun baktı.

"Bana öyle tuhaf geliyor ki," dedi metin yazarı. "Böyle bir yerde bile insanlar alışkanlıklarını de-

* İhzar emri. (ç.n.)

ğiştirmiyor. Her zaman yaptıkları şeyleri yapmaya devam ediyorlar. Aynı şekilde giyiniyor, aynı sesle konuşuyor, aynı yalanları söylüyor, aynı şeylere ilgi gösteriyorlar. Bazen bana öyle geliyor ki sanki hep aynı yerde kalmak için ortalıkta koşuşturuyorlar."

"Siz kitabınızda böyle bir şey söylüyorsunuz, Profesör," dedi Fabris, kitabı okuduğunu göstermek için.

"Çünkü seninle ikimiz, Hector, kafa ütüleyen iki moruğuz," dedi Profesör Grossman, Fabris'in yorumuna karşılık vermedi, sol elini metin yazarının sırtına koyarak yine yürümeye başladı. "Bizim için zaman daha dün yaşadığımız o kısa andır. Gençler içinse... Seni de o gençlere katıyorum, eski öğrencim." Profesör sol koluyla Fabris'i kucakladı. "Zaman tüketilmeyi bekleyen şeydir, hâlâ en uzun gibi görünen yol. Hector ile ikimiz her şeyin böyle geçip gittiğini biliyoruz." Parmaklarını şıklattı. "Dönüşüme inanıyorsunuz, radikal değişimlere inanıyorsunuz, derinlikli başkalaşıma inanıyorsunuz. Ayrıca böyle de olması gerekiyor. Uzak bir gelecekte bir sabah hak edebileceğiniz bir ün isteğiyle yürekleriniz alevleniyor, uzak gelecekte bir öğleden sonra verebileceğinizi düşündüğünüz savaşlar, gelecekte bir gece üstlenebileceğiniz zorlu bir iş olacaktır.

Değişmez bir yasadır bu elbette. Hector ile ikimiz her ne kadar bunların hiçbirine inanmıyorsak da."

Profesör, hiç niyeti yokken, onları salkımsöğütlere doğru sürüklüyordu. Fabris şimdi o ağlayan dalların arasından bazı kadınlar gördü. Hemen Marta'yı tanıdı, "Ayın başında bulutların arasında Ay'ı gören ya da gördüğünü sanan biri gibi," diyerek, ne dediğini pek de bilmeden alıntı yaptı. Aynı üç kadın vardı Marta'nın yanında: gözleri boyalı kızıl saçlı kadın, türbanlı şişman kadın, yaşlı, boyalı sarışın. Onlara beşinci bir kadın katılmıştı: Liliana. Beş kadın aynı anda arkaya döndü, öteki iki yaşlı adama dikkat etmeksizin gözlerini Fabris'e diktiler.

"Sizinle tanıştık," dedi Liliana, gruptan ayrılıp Fabris'i yanağından öperek. "Bu beyefendi, kadınları terk etmekle ünlüdür."

Fabris olanları Liliana'ya açıklamanın olanaksız olduğunu söyledi kendi kendine. Bir yandan olup bitenler ona inanılmaz görünüyordu, bir yandan da gün içinde yaşadığı karışıklıkları, açıklamak şöyle dursun, kavraması bile olanaksızdı.

"Lütfen, seni bırakıp gittiğimi düşünme. Yolumu kaybettim, hepsi bu."

Çakma sarışın Fabris'e yaklaştı, yüzüklerle dolu buruşuk bir eli battaniyenin üzerine bıraktı. Fabris

kadının çenesinin kirli sakalla kararmış olduğunu, bir gırtlak çıkıntısının dik dantel yakanın içinden kurtulmaya çalıştığını fark etti.

"Ah işte şimdi sizi yakaladık, tatlım," dedi kalın, titrek bir sesle kadın. "Sonunda yakaladık, önemli olan bu. Yazgının cilveleri. Tanıştırıldığımızı sanmıyorum. Ben Bayan Gülle, bum bum atılanlardan. Siz, *vox populi*, Bay Fabris'siniz. Memnun oldum. Belli ki Liliana'yı tanıyorsunuz, o zavallıcığı. Şurada gördüğünüz kişi de..." Parmağıyla türbanlı kadını gösteriyordu. "Bizim sevgili Evelyn'imizdir, merhum Amiral Capaneo'nun eşi."

Şişman kadın, türbanını yana yatırarak reverans gibi bir şey yaptı. Bayan Gülle onun ayağa kalkmasını beklemeden devam etti: "Bu da Erphilla, bizim tatlı Erphillamız," dedi, parmağını o kızıl kafaya yönelterek. "Bir anne olarak kendini gizlemek için yüzünü boyuyor. Kendi oğlunun ihanetine uğradı. Bu ne korkunç bir şey, düşünebiliyor musunuz?"

Fabris başını sallayarak utancını saklamaya çalıştı, buna kadınlar da aynı hareketle karşılık verdiler.

"Gelelim şimdi sizin, yanılmıyorsam, Marta dediğiniz arkadaşa. Gelsene buraya, kız, dostumuza merhaba desene, gıcıklık etme." Söğüt dallarının altında, öteki kadınlardan uzakta oturan kadının ya-

nına giden Bayan Gülle, kalkıp gitmesi için sırtına hafif hafif vurdu. Kadın kımıldamamakta direndi.

"Diplomatik bir jest önerisinde bulunacağım," dedi Profesör Grossman uzun bir sessizlikten sonra. "Hepimiz yürüyüşe çıkacağız, dostumuz şu Fabris ile genç bayan dışında kalanlar. On dakika sonra döneceğiz." Sanki bir koyun sürüsüne çobanlık ediyormuş gibi dört kadını yüksek otların bulunduğu yere doğru sürdü. Metin yazarı da sarsak bir şekilde yürüyerek ve kendi kendine kıkırdayarak arkasından gitti.

Fabris konuşmaya başlamadan önce onların uzaklaşmasını bekledi. "Marta, olanları sana nasıl açıklayacağımı bilemiyorum. Şimdi de bilmiyorum, o zaman da bilmiyordum. Son buluşmamızda, gösteriler sırasında seni korumaya çalıştım ama kaybettim. Birbirimizi kaybettik. İnsanlar dört yöne koşuyordu, hiçbir şey göremiyorduk, atların soluklarını ensemizde hissediyorduk, kılıçların şakırtısını duyuyorduk, düşenlerin çığlıklarını. Sonra seni aradım, hiç kimse senin nerede olduğunu bilmiyordu. İnsanların çoğuyla konuşamıyordun, çok tehlikeliydi. Ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilmiyordum. Biri bana seni alıp güneye götürdüklerini, orada birine âşık olduğunu söyledi. Annem babam

beni Roma'ya gönderdi. Senden yıllarca haber alamadım. Sonra bir gün senden bir mektup aldım, oğlunun vaftiz babası olmamı istiyordun. O gönderdiğin mektup sen gönderdikten aylar sonra elime geçti. O mektup bana nasıl ya da kimin sayesinde ulaştı bilmiyorum. Kâğıdı eski ve buruşuktu, zarfı pis ve yırtık. Mektup benim gözümde paha biçilmez bir şeydi, Roma'daki antikacı dükkânımda sattığım antikalardan biri değerindeydi; birinin topraktan çıkardığı, bir zamanlar kime ait olduğunu ya da ne anlama geldiğini öğrenme girişiminde bulunmadan, hayasızca, utanmazca meydana çıkardığı bir şey. Mektubunu ezberleyinceye kadar okudum. Değerli bir şeymiş gibi onu sakladım, senden bana kalan tek şeydi o. O mektuptan sonra sana ne olduğunu öğrenmeye çalışmadım, belki de birinin bana bunu söyleyeceğinden korktuğum için."

Sonunda Marta konuştuğu zaman çok alçak, neredeyse duyulmayacak bir sesle konuştu, yerleri süpüren salkımsöğüdün dallarının çıkardığı yüksek seste boğulan sözcüklerini duyabilmek için Fabris kulaklarını dikti.

"Kaçtığını gizlemeye çalıştın, tek söz söylemeden ayrılmak istedin. Uzun süre, bütün o kış boyu o yolculuğu planlamıştın, biliyorum. Kaçmaya mı ça-

lışıyordun? Beni arkanda bırakman umurunda değil miydi, birbirimize verdiğimiz sözleri tutmamak umurunda değil miydi, seni onca mutlu ettiğini söylediğin varlıktan yoksun kalacak olmak? Ben seninle birlikte olduğum için ötekiler beni aşağıladılar, beni düşmanları bildiler. Beni kimlerin eline bıraktığını sanıyordun, beni, ölmek üzere olan beni?"

"Böyle olmasını istemedim, gitmeyi ben seçmedim, Roma'da kalmayı ben seçmedim. Bana inanmalısın," dedi Fabris.

"Yalan. Tanıştığımız zaman yıkkın biriydin, zavallı, yolunu kaybetmiş biri, sana bizimle gel, bize katıl diyen bendim. Daha sonra gideceğini anlayınca, dua ettim, yalnız kaldığında, nerede olursan ol, benim adımı tekrarla, umutsuzluk içindeyken benim adımı tekrarla diye. Ne kadar uzağa gidersen git belleğimin senin peşini bırakmaması için dua ettim. Öldüğün zaman benim gölgem seni rahatsız etmeye devam edecekti. Ben öldüğüm zamansa, senin başına gelen felaketlerin öyküsü mezarımın dibinde yatarken bana ulaşacak, ben o öyküyü duyacak ve sevinecektim."

"Marta, farkında değildim."

"Beni ne kadar az tanıyordun. Beni şimdi de ne kadar az tanıyorsun."

Fabris çok uzak geçmişte, ilk tanışmalarından sonraki bir anı hatırlıyordu. Bir akşam, bir kitap almak ya da geri vermek için Güzel Sanatlar Müzesi'nin yanındaki gökdelenlerden birinin en üst katına tırmanmıştı. Dairenin pencerelerinden gündüzün, şimdi yalnızca birkaç ışık görünen batıya, şimdi geniş bir karanlıktan başka bir şey olmayan, şurasından burasından ışıklı bir mavnanın karşıya geçtiği o koca ırmağa, yani doğuya doğru uzanan bütün bir kenti görebilirdiniz. Fabris, orada, o yüksek yerde ve tam o anda kendisi olarak bildiği kişinin, onlarca kat yüksekten aşağıya, ta sokağa dökülen, parktaki ağaçların üzerine boşalan, bulvarlara, denize kök salan, bir tarafta açık arazinin ufkuna, öteki tarafta uzak ırmak kıyısının ufkuna ulaşan bir şeyin görünür zirvesinden başka bir şey olmadığını mutlak bir kesinlikle hissetti. Karanlık bir şeydi, uçsuz bucaksız, derin ve görünmez bir şey, onun ancak her sabah kendi aynasına yansıyan parçasını biliyordu, o önemli parça artık varolmaz olduğunda geri kalan her şey, o muazzam ve bilinmez parça, başka olası hayatlarla, izleyen olaylarla, alternatif konu başlıklarıyla dolu bir şekilde, Fabris olmayan ya da aynı zamanda Fabris de olan başka adamların hayatlarında kalacaktı. "Kendimi ne kadar az biliyorum," diye düşündü Fabris.

Fabris heyecanla yaklaşan, "Mola, mola," diyen Bayan Gülle'nin iğrenç sesini duydu. "Hepimiz uygar insanlar gibi davranmalıyız. Profesör Grossman, siz bu şeyleri bilen biri olarak beni destekleyin."

"Onu yanımda götürüyorum," dedi Grossman, Fabris'in koluna yapışarak. "Bayanlar baylar, hoşça kalın."

Profesörle birlikte yürüyen Fabris bir kez daha başını çevirip geriye baktı, Marta'nın, yani kendisinin Marta dediği kadının öteki kadınlarla birlikte söğüt ağacının altına oturduğunu gördü; metin yazarı, ayakkabılarını çıkarıp, sanki ayaklarını yıkamak istermiş gibi su kıyısındaki setten aşağıya inerek suya girmişti.

İnsanların ve atların arasından geçerek sessizce yürüdüler, atların çoğu dinlenmek için yere uzanmıştı. Büyük beyaz yeleli bir yük beygiri havayı tekmeliyordu. "Herhalde düşünde koştuğunu görüyor," diye düşündü Fabris.

Şimdi geriye dönerlerken yol sanki daha uzunmuş gibi geldi ona. Profesörün otobüsü park ettiği yere varmadan az önce, Fabris eğlence düşkünlerinden oluşan bir grubun içinde Tonio ile Pablo'yu tanıdığını düşündü ama emin olmak için durmadı. Sonunda Profesör cebinden anahtarları çıkardı.

"Gitme zamanı geldi. Rozetin var mı?"

"Ne rozeti?"

"Bu sabah sana havaalanında vermediler mi?"

Fabris, temizlikçi kadının vermek istediği, kendisinin almadığı defne biçimli parlak rozeti hatırladı. "Onu demek istiyor olamaz," diye düşündü Fabris. "Resmi bir şey değildi ki o. Onun benim için gerekli olduğunu söylemedi kimse."

"Hayır," diyerek yalan söyledi Fabris.

"Çok yazık," dedi Profesör. "O olmadan seni otobüse alamam... Çıkışta bakıyorlar. Bu işi çok sıkı tutuyorlar."

Fabris bir şey söyleyecekti ama sözcükleri bulamadı. Atlattığını sandığı yorgunluk yine onu ele geçirmeye başlamıştı. Omuzlarından battaniyeyi aldı. "Teşekkür ederim, Profesör."

"Rica ederim, oğlum. Düşünsene! Benimle birlikte ıslak otların arasında yürüyerek soğuk almana izin veremezdim, verdim mi?" Fabris'ten battaniyeyi aldı, düzgünce katladı, Fabris'in yanağına hafifçe vurdu, otobüse bindi.

"Seni yeniden gördüğüme sevindim," dedi Profesör Grossman, otobüsün camından dışarı sarkarak. "Eski çocuklarımı görmeyi her zaman çok seviyorum. Yaşlı bir adamın eğlencesi de bu. Elimde değil."

Öfkeli bir gürüldemeyle otobüs hareket etti, hızlı bir U dönüşü yapıp gürültüyle karayoluna doğru ilerledi. Uzakta gözden kaybolacağı sırada Fabris aynı yoldan kendisine doğru gelen iğnebaşı büyüklüğünde dört ışık gördü. Birkaç saniye sonra, aynı derecede büyük ve aynı derecede renkli iki başka otobüs, Fabris'in durduğu yerin biraz uzağında durdu.

Fabris, "Bunlar yeni gelenler olmalı," diye düşündü. "Eminim ben geldiğimde ne kadar sersemlemişsem bunlar da o kadar sersemleyecekler. Gidip kendimi tanıtayım. Belki onlara biraz rehberlik ederek yardımcı olurum."

Gömlek kollarını şişiren rüzgâra aldırmaksızın, kararlılıkla, şu anda kapısı açılmakta olan ilk otobüse doğru yürüdü.

Hayatını Roma'da sürdüren, sürdürmekten mutlu olan bir adam, yıllar önce terk etmek zorunda kaldığı ülkesine, kendisi için artık yaşamayan bir yere ait o kente geri dönüyor. Uçaktan iner inmez şehrin geri kalmışlığını ele veren çirkinlikler bir süre sonra yerini tarifsiz bir eğretiliğe, hayal ile gerçek arasındaki çizgiyi bulandıran tuhaf tersliklere bırakıyor. Ve ortaya geçmişin kayıplarıyla malûl bir kent manzarası çıkıyor.

KIRMIZIKEDİ
kirmizikedi.com
/kirmizikedikitap
/krmzkedikitap
/kirmizikediyayinevi

THG
0191606
LRA

ISBN 978-605-298-359-1

₺10